

Melocco János

Pásztorok

1991-1994

TARTALOM

1. Előhang
2. A fennsík
3. Feljárat
4. Kiképzés
5. Megjegyzés
6. Az Állatokról
7. A nyelvnövények
8. Üzenet
9. Vacsorázás.
10. Lilla
11. A kövek
12. Templom
13. Hallgatás
14. Beavatás
15. Xerxes
16. Tűz
17. Xerxes mondásai
18. Pöttyös nyelvű pletyka szól
19. A Jómadarak
20. A Jómadarak csőrvonalai
21. A kanyonoknál
22. Visszafelé
23. A gyógyító szív
24. Szívdobogás
25. Gyógyíttatás
26. A szeretet
27. Állatbőrök
28. Álomlátás
29. Égi tájak
30. A gyűlés
31. Égszakadás-földindulás
32. A jószágok
33. A város
34. A küldetés

1. Előhang

Különös lázban égek éjszakánként, amikor a föld morajlása rázni kezdi szegényes vackomat, csillagos ablakomra hatalmas pásztorbot spirálszerű árnyéka vetül, s a koccanó poharak csilingeléséből, a mormogva, sóhajtozva arrébbcsúszó székek mély brummogásából egyszer csak hallani vélem az Állatok bőgését.

Engem hív ez a lábdobogás, engem hívnak a tompán bűgő havasi kürtök, a rekedt kolompok nyers dallamai, szétesűszó ritmusai. Ilyenkor, ha fagyott orromat a karcos üvegnek támasztva kikémlelek a szőrös fennsíkok nyújtózó távlatai felé, az ég alján, a dombokon kavargó állatrengétek közepén látom tornyosulni a mozdulatlan, subájába burkolódzott hatalmas pásztort, amint a hajnali égre emeli gazdagon faragott, spirálszerű botját. Alakja enyhén befelé kanyarodva óriásira nő, árnyéka megnagyobbodik, majd ablakomig nyúl. Pipájának fanyar, kanyargós füstjéből piciny galaxisokat farag, s botjával az örülten kavargó nyáj fölé terelgeti a nyakló nélküli füstködöket, míg teljesen be nem lepik a tülekedő állatok rengéteget.

Még egyszer megfújja kürtjét, s oszolni kezdenek a vonuló, kavargó ködök a Nap első sugarára. Lassan foszlik a távolba a szőrös fennsík a bőgő Állatokkal, körülötte elhalványodnak a cukorsüveg alakú, zúzmarás hegyek, míg végül csak az ismert háztetők és udvarok mosott ruhákkal bordázott sokaságát látom megint; de nem mozdulok az ablak elől, pedig a zörgő kocsis tejárusok féleszű rikkantgatásai közepette kicsapódnak már a zsaluk: izmos asszonykezek öntik a mosogatóvizet a macskakövekre, s részegeseket rugdálnak meg az iskola felé ugrándozó kék kalapos növendékek.

2. A fennsík

Az utca végén lakott az a halk, göcsörtös arcú, jóságos néni, aki először mesélt nekem a fennsíkok leereszkedéséről. Árvagyerekként vetődtem kicsiny konyhájába; egy szép őszi reggelen, örölt makka ízesített kukoricakását kanalizva egyszer csak megeredt a nyelve, s felfedte előttem, hogy valaha ő is a fennsíkokon élt: ott tanulta ki a jövőbelátást, a szőnyegszövést és a sajterjesztés művészetét.

Egy napon azonban szerelmes lett. Jövendőbeli férje, egy gazdag lócsiszár, akit csak a kalandvágy vitt fel a fennsík felé, mindenáron a városba akart költözni, hogy vagyonát gyarapítsa.

- Valaha itt az egész utca a miénk volt - mesélte reszketeg hangján a ráncos vénység -, és most megnézheted, fiacskám, hogy mi lett belőle.

Eres kezeivel tétován körbemutatott a zajosodó utca alsó fertályai felé, azután hosszasan taglalta, hogy nyughatatlan vérű férje mennyit kockázott, nözött, s fiai is hogyan herdálták szét a családi örökséget, míg szét kellett darabolni a híres sajtérlelő üzemet, egyenként el kellett adni a házakat, végül ő maga is öregkorára az utcára került, hogy tenyérjós-lással keresse meg a kenyerét.

- Kedves férjemet egy forró nyári este gutaütés érte, amint éppen a disznócsonttal akarta elpáholni a torkos szakácsot, mert az már megint kilopta a borsot a levesből - mesélte sóhajtozva a néni.

- Felállt, ordított, átkozódott, mint a hullámverés. Egészen kivörösödött a feje, kidagadtak az erei, ahogyan fenyegetve rázta azt a combcsontot szegény. Egy darabig hörgött, majd egyszer csak visszahuppant székére; karja lehanyatlott, s a lélegzet is belészorult. Olyan gyorsan bukott előre az orjalevesbe, hogy szilánkokra zúzta a levesestálat. Rég volt ez már, aranyoskám.

Sokáig ültünk a délutáni csendben; ereszkedő mosolyunk lassan tekeredett a széklábak felé. Később ismét a fennsíkokról faggattam az anyókat, míg végül valahára felfedte előttem a nagy titkot: magas hegyeket kell körbe-körbeálmodni az ablakokba, míg összekulcsolt kézzel, feltámasztott fejjel fekszik az ember. Remegő, kanyargós hangján, előadását hökkentésekkel és torokköszörülésekkel tarkítva egy öthangú dalt dúdolt nekem. Azon nyomban álmos gleccsereket láttam felkúszni a málladozó falakon, A gerendák hatalmas, zúgó fenyőkké szöktek fel ámuló szemeim előtt, s olykor még az Állatok mély bégetését is ki véltem hallani az egérlakta szobasarkok felől, melyek most mintha kissé kifelé görbültek volna.

Később az öregasszony egy kútba költözött az udvar közepén, így egyre ritkábban beszélgettünk. Az udvar lakói gyakran panaszkodtak nekem, mikor felőle érdeklődtem, hogy éjjelente feljár a kútból, s dűnnyögve körberágcsálja a virágokat és a fák fiatal hajtásait.

Évek múltak el. Már kereskedősegédként tanonckodtam a műlábakat, mankókat és fejszorítókat gyártó kis műhelyben, mikor, szóba elegyedve egy fizetéseképtelen féllábúval, egyszer csak rábukkantam a felszívódás módszerének másik felére. Az öregasszony által tanított dal ugyanis csak néhanapján, újholdkor vagy szeles éjszakákon működött jól. Sokszor nem jutottam tovább a fenyveseknél, s azok is egészen elhalványultak, mikor lélegzetet vettem, nemhogy még fel is tudtam volna kelni és felkapaszkodni a fénylő hegyek tetejére, ahogyan a néni tanította.

Egy híd alatt kellett ülnöm kancsalítva, derékig darócba burkolódzva, s addig kellett jobbra-balra inganom és meg-megrándulva zümmögnöm az öthangú dalt, amíg az orromból áradó kékeszöld lélegzetből egyszer csak nagy, likacsos levelű növényeket láttam szárba szökkeni.

Többször próbálkoztam, eleinte mindhiába, de egy idő után már néhány levél eljutottam, amelyek azonban hamarost leperegtek, mihelyt a váratlan diadalmámor kizökkentett szédülő gajdolásom csurgó ritmusából. Féllábú oktatóm igencsak meglepődött, hogy így érdeklődöm a fennsíkok iránt.

Kitartásomat végül egy szép napon siker koronázta, s mesterem útmutatását követve gyorsan megragadtam, kebelembe rejtettem és már a hazafelé vezető úton felfaltam az ingó-bingó növényeket. Keserű, pezsgő aromájuk görbe szobácskák végtelen sorozatát nyitotta fel szelíden homlokom oldalsó fertályain, s én ujjongva üdvözöltem az érkező képek sokaságát, a kékesen kigyózó füstködöt, az Állatok csodálkozó szemeit, s magukat a barnás fennsíkokat az aszott, mellbimbószerű sátrakkal.

Hálából saját zsebemből kifizettem tanítóm falábát, aki az ezüstökkel azonnal elügetett egy csapszék felé. Az orrvirágok hatása oly serkentőnek bizonyult, hogy erjesztett árpalével kellett tompítania elméjét, tán még aludni sem bírt volna az álmaiba folyvást betüremkedő lovaktól és domboldalaktól.

Gyanítottam továbbá, hogy valami különös oknál fogva vissza se térhetett a pásztorok közé. Állandóan róluk mesélt, de ha a visszatérésről kérdeztem, mindig csak hallgatott, az orrát fújta, vagy legyintett.

Otthon döbbsentem rá, a növények okozta sajátos, éber részegség állapotában, hogy végre könnyedén túl tudok lépni a kezdetleges tapogatódzásokon. Első mámoromban nemigen tördtem azzal, hogy már amúgy is későre jár az idő, s másnap vár a munka. Azonnal ének-

léshez láttam. Évek óta várt siker volt ez, mely örömjongással töltötte el bensőmet, s rikkantgatva, könnyezve táncoltam, ugráltam a göcsörtös fapadlón. Háziasszonyom, azt híván, hogy örömlányokkal tivornyázom, rendhajcsárt hívatott, de mikor rengeteg dörömbölés után végül is rám törték a masszív faajtót, engem már nem találtak ott, mert egyszer csak beúsztak a szobámba az illatos fennsíkdarabkák, megritkult a kékes levegő, s én nagy hejgetésekkel, az öthangú dalt harsogva kimásztam az ablakpárkányra, és felkapaszkodtam egy ködbe borult hegyi sziklára - onnan még láttam, amint a völgy alján a pirinyó rendőrök feltúrják a szobámat, össze-vissza hajigálva az ágyneműt, végül széttárt kezekkel távoznak.

Később még feljebb kúsztam a peremről, s tágra nyílt szemmel figyeltem a kerek fekete tűztó köré csoportosult, halkan mormoló pásztorcsoportot.

Kezdetben mindig szorgosan megírtam a kőhídtól a lakásomig vezető rövidke utat - a járókelők többnyire utat vesztett borisszának néztek -, de nemsokára már szegényes padlásszobám mélyén is elő tudtam varázsolni a világok között húzódó hidat.

Ha már hosszabb ideje nem tudnék felszívódni a hangokban, akkor is életjelt adnak magukról a pásztorok, nehogy bokros teendőim közepette elfelejtsem, hogy igazából közénk tartozom: hajnalban ott fújják kürtjeiket ablakom előtt.

3. Feljárat

A pásztorok először igencsak elcsodálkoztak, hogy én miként jutottam fel hozzájuk, mert, mint mondták, csupán nagyritkán téved az idomtalan ormokra arra ízig-vérig érdemes ember, s ők ilyenkor általában várnak egy ideig, hogy megbizonyosodjanak az illető állhatatosságáról és jószándékáról. (Akkor persze még nem tudtam a fegyveres őrzáratokról és a kémekről, akiket királyunk küldött ki a határvidékekre, hogy törbe csalja a fennsíkok lakóit, vagy árulókat keressenek közöttük, akik bámulatos nyomkeresőkészségüket az ellenséges Foltos-orruák és oldalsó szövetségeseik felderítésére használják némi jutalom és ingyen városi ellátás fejében.)

Egy idő után, ha a feltolakodó már kiszuszogta magát, köteleket és hágcsókat dobálnak le neki, s nagy hejgetéssel felhúzzák a fennsík peremére.

Hamarosan már nekem is hagytak ott egy világoskék növényből font hágcsót egy arra alkalmas sziklaboltozat alatt, amelynek rajzolatai letűnt ember- és állatfajták nagyszemű, hatujjú isteneit ábrázolták.

4. Kiképzés

Az épület alsó szintjét terebélyes konyha foglalta el, a vidám rézüstökben folyton főtt valami leves. A pásztorok, Puhafa, Bocskor, Sárkány és Kemény, és mások, akiknek már nem tudtam a nevét, csendesén vacsoráztak a görnyedő gerendák alatt. A falakat fakult barnásvörös és sárga hímzések borították, s itt-ott egy-egy kék edény.

Később felvezettek a pattogó kemencefal mentén a felső szintre, ahol négy asszony ült sorban egymás mellett kék-vörös rombuszokkal borított nagy párnákon a két ablak között. Az egyik ablak fényes volt, mint egy tojáshéj belülnézetben. A másik oldal a halálé volt: közvetlen mögötte szurokfekete úr tátongott, amelybe előző látogatásaim során már jó néhányszor

belemerítettek, hogy kipihenjem a város fáradalmait. Ilyenkor zsákvászonból készült bugyrot húztak rám, melynek lyukain kidughattam a fejemet s végtagjaimat. E bugyrot vastag kötelekkel tartották a csíkos szoba belsejéből négyen-ötten, nehogy elszálljak a bársonyos semmibe, s órákig lengettek föl-alá a gyengéden cincálgató, hűmmögő sötétben.

Így hát ismertem már ezt a szobát. Hatalmas spirál alakú gyékény borította a padlót: közepén kicsiny kékesfehér füstköd terjengett. Az asszonyok szikár, csillogó tekintete nem engedte felszállni ezt a füstöt, örökké arra készítettén, hogy önmagában gomolyogjon tovább.

Egyszersak úgy láttam, mintha valami mászott volna benne.

Közelebb hajoltam, hogy kivegyem a halkan mocorgó állat körvonalait, ám az öreg Kengyel, aki idevezetett, karomnál fogva gyorsan elrántott, s valami útravalót sugdosott a fülemben sebesen.

Ezután körbemutatott a néma asszonyok fölött csendesen görbülő falakon: s valóban, különös bizsergést keltett köldököm táján a vaskos barna-fekete csíkokkal telepingált falfelület.

Ekkor mintha gyorsan szőrös leplet borítottak volna szemeim elé hátulról: térdre borultam és arcomat akaratlanul is a maró füstködbe ejtettem.

Sokáig tapogatództam köhögve és fuldokolva a nehéz lepel alatt, arcomat keresvén. Könnyeim folyása és görcsös, sípoló lélegzetem párosultak a felbolyduló asszonyok lábdobogásával, a padló nyekergésével és a csoszogással: ezek a hangok lassan barnás gerendázatú, roppant katedrálissá álltak össze takaróm belső felszínén.

Kedves vendéglátóim többször hátba vágtak, hogy köhögésemet enyhítsék. Látogatásom vége felé egy dió belsejébe görbülve töltöttem egy-két őszi hónapot.

5. Megjegyzés

Amikor lentről látom a fennsíkokat közeledni, a hegyek a fontosak: mint hatalmas, zöldeskék lélegzet, körbeveszik az egyenletes, fűvel borított tarjadást. De amikor már fönn kódorgok, csupán az ég a takaróm: szürkés-kék és ultramarin gomolyai vékony fuvolaoszlopokat formálva ereszkednek lefelé, egyre lefelé.

S ilyenkor végigheverek a napszítta, szőrös fennsíkon, várom, hogy megjelenjen a nyáj, hogy testemen tapodjanak a finom paták, s köhögjek a trágyás portól, melyet felfernek a csodálkozó szemű Állatok, mert az egész kicsinyített forgatag közepén ott jön felém a kendős istennő, a négyszögletes szárú Pásztorleány, aki ólomüveg-mosolyával ezer évek óta vigyázza már az Álomfejűek hetvenhét törzsét.

6. Az Állatokról

- És akkor megnyílt őseink előtt a Selymes Út az égbe, amelyen emberemlékezet óta járunk oda s alá - fejezte be visszaemlékezését Kengyel, a vén pásztor, míg gyógyfüvekkel megszórt csíkoslevesünket kanalastuk.

- Bizonyára feltűnt neked már, hogy nem közönséges birkákat tenyésztünk, amelyek csakúgy felfordulnak és felpuffadnak, s még párzani sem tudnak az ember segítsége nélkül.

Elnevettem magam. Valóban, ezek a jószágok külsőleg leginkább kisméretű bölényekre vagy izmos kecskékre emlékeztettek, csupán szőrük volt jóval dúsabb és barnásszürke, mint a juhoké: lassú, szelíd mozgásuk roppant erőt sugárzott.

Egy szarvukból faragott ivótülköt is kaptam ajándékba egyik látogatásom alkalmával: a méltóságteljes szarv tapintása már önmagában is felidézte a büszke Állatok lassú mozgását, ahogyan óráról órára váltják legelőterületüket, mintha bonyolult, négyzetes mintát szőnének mozdulataikból a hegyi lejtőkön, sokszor különös pózokba merevedve, a hajnali párákat szimatolva, máskor egy bűgatófélben levő vezér mély bögését figyelve, egyszerre nekiindulnak a tejillatú pusztán.

Ha visszagondoltam a birkákra, bizonyosnak véltem, hogy ősi formát áll előttem: kétségtelen, hogy ezek voltak amazok ősei, nem fordítva. Hangjuk is jóval mélyebb volt és emlősszerűbb. Mintha valaki kisfiúkorában megtanulna játszani egy csillogó hangú kis hangszeren, majd nagyapja házába vetődve egyszer csak meglátná az eredetét a falon porosodni. Ezen a hangszeren minden nagyobb, a kulcsok, a fogások, a bélhúrok: díszei kopottak, barnásak, s úgy tűnik, jóval nehezebb rajta játszani, de mintha mélyebb, titokzatosabb zengésű is lenne a foghíjas, töredezett tárgy, ha szakértő ujjak alatt ismét életre kel.

E hasonlatot valódi hangszerek idézték fel bennem, melyeket a pásztorok tüzeik mellett játszottak a végenincs éjszakákon, regéiket zengedezve ősi, darabos nyelvükön. Hangszerüket holdhívónak nevezték, s nappal általában szörkelmékbe burkolva tartották a sátor egyik rejtett zugában.

7. A nyelvnövények

És most néhány szót kell ejtenem a növényekről, melyek a lélegzetemből nőttek: az öreg Kengyel kunyhóját ugyanis csakúgy, mint a fennsík más barlangosabb vidékeit, körbe-körbe nőtték a négyszögletes, üreges szárú, szelíden fogazott levelű, négyesével szétágazó növényrendszerek. Ezeket a leveleket a pásztorok reggel s este tejbe mártott kenyerekhez rácsálták marékszámba, különös gyengédséggel megközelítve a kissé alacsony, mentaszerű bokrocskákat.

- Ez hát a pofocincli - mutatta be őket az öreg Kengyel, jelentőségteljesen széttárta karját, s kutató pillantást vetett felém.

És akkor felismertem a növényt, amely az orrom előtt látszott növekedni valahányszor a híd alatt gyakoroltam.

- Pofocincli... Pofocincli... - visszhangozták a vidám, nyílt mosolyú növények, s örökké ismétlődő, lassú zenei kézjelekkel nyitogatták körbe-körbe friss, zöld leveleiket.

- Nem mindenkinek küldünk ilyen növényt, aki rezeget és az orrát bámulja, ahogyan téged tanított az a kapatos féllábú. Sőt, néha évekre telik - tette hozzá a foghíjas vénység. - De téged, fiam, már jó régóta vártunk erre felé. Jár közöttünk egy mondás: „Aki jóra való, az tüsszent és már nő is neki a levél, aki nem, az évekig fuvolázhat.”

- Vártunk... Vártunk... Vártunk... - visszhangozták a vidám félkórusok a látóhatár pereméről szelíden, s az édes fű, melynek görbe kalászából komlós kenyereket sütöttek az öregebbek, válaszul susogni kezdett, mintha sejtené, hogy mi is ugyanonnan nőttünk ki egykoron.

Barátságos, jókedélyű fiatalasszony mosolyával szemlélt minket az imbolygó Pofocincli, a pásztorok Pásztora, ámbár valahányszor mandulaszerű, lilás-zöldes szemeit kutattam, mintha mindig máshonnan kukucskáltak volna elő az egyre magasodó bozótból. Így mindhárman a habos égre vetettük gomolygó tekintetünket.

Egyszersak mintha babos kendő suhant volna el látómezőm fölött, s egy távoli dombról idehallatszott, ahogy egy ismeretlen leány beszélget két felfuvalkodott, középkorú varangyos-békával.

8. Üzenet

A víz meredek, sziklás hegyoldalból tört fel, ami úgy bukkant elő a déli ködből, hogy majd orron ütött, bár az enyhén barnás, savanykás lé csobogását már többszáz lépésnyire hallottam. Miközben mertük, az öreg Kengyel tovább mesélt a huszárosan terjengő-tarjangó nagy növényekről.

- A csillagok szedett-vedett népei között dívik az a szokás, hogy egy-egy tökéletesen megformált növényfajban fogalmazzák meg üzeneteiket, amelyet egyik bolygóról a másikra küldenek. E zöld száraz négyzetes magasbaszökkenése, a lecsüngő, de erőteljes, finom erezetű levelek mind-mind üzeneteket hordoznak végestelen végig. Úgy is mondhatnám, hogy egy távoli tréfa áldozatai vagyunk.

Akaratlanul is gurulni kezdtem a nevetéstől. A vénség lassan forgó szemeivel követett, megmegrázkódva a vidámságtól: benne mindig mosolyt keltettek a pofocincli üzenetei.

- Az üzenet egykori megfogalmazói saját bolygójukról figyelik, hogy mikor kóstolja meg a titokzatos leveleket az első főemlős. Persze, egyikünk sem tudná elejétől végéig elolvasni a növények írását.

Nyögve kiegyenesítette hátát, s intett, hogy emeljem fel a vödröket. Megcsóváltam a fejem, mintha csodálkoznék. Megállt, és cinkosan rámhunyorított.

- 'Iszen ugyanaz az üzenet formálódik meg újra és újra, valahányszor bennünk sarjadjik a köszöntés.

Lassan, sóhajtozva cipeltük a vizesvödröket a ház felé. Szemközt a messzi sátrakkal borított kis fennsíkon lódobogás szállt fel, s visszhangos kurjongatás, mely lasszóként csavarodott kihegyezett füleink köré.

9. Vacsorázás.

Kisvártatva az öreg pásztor munkához látott. Nemsokára enyhe, csípős füst szállt fel a kicsiny, földbe vájt kemencéből. Szó nélkül segitettem neki a gyúrában, kenésben és vagdosásban: s ő hamiskásan mosolyogva megjegyezte, hogy jól értek már a vénék munkájához. Megkérdeztem, hová mentek az asszonyok napközben, és hogy vannak-e itt gyermekek, mert hogy én még eggyel sem találkoztam.

- Nem sokan születnek itt a fennsíkokon - mormogta kitérően.

Később láttam a gyermekeket is: egy kicsi, sötét házból lopódtak ki furcsa, ragadozó állatra emlékeztető mozdulatokkal; szemükből ugyanaz az eleven sötétség ragyogott, mint a pásztorok tűzének közepéből. Kukoricamálés szájukat félig nyitva tartották Amikor észrevettek, gyorsan körbevettek kinyújtott kezükkel, mintha messziről tapogatnának, majd elnevelték magukat, és nagy hurrogás közepette visszaugráltak a gyertyafényes konyhába, amelynek nyúlt árnyékai közül most egy kendős asszony kandikált ki.

Néhányan háttal ugráltak, és nagyokat. Az asszony egy ideig méregetett az ajtófélfá mellől, majd kiszaladt és hessegetni kezdett, mintha csak varjú lennék. Látván, hogy ez csupán megdöbbenés vált ki belőlem, zavartan megállt, majd, mintha csak hirtelen jutott volna eszébe, leoldotta nagy kék fejkendőjét, körbe-körbe járkált behajlított lábakkal, mintha madár gyanánt akarna elfogni, s egy óvatlan pillanatban rám borította. Az álmosító szagtól azonnal elgyengültek lábaim, leheveredtem és elaludtam.

Mire felébredtem, hiába tapogatództam, nyomát se leltem a finom illatú fejkendőnek. Üresen tátongott a gyermekek háza, csak néhány poros cserépedény hevert különös szögben a sarkok között.

Mindent százesztendőös porréteg fedett.

- Az asszonyok? Hát azok elmentek gyógyfüvekért meg madarat fogni - felelte meg Kengyel néma kérdésemet.

Úgy éreztem, jobb, ha nem firtatom a dolgot.

- Mindjárt jönnek, készítsük a kenyeret, fiam - szólt az vénység. Megtörülte ráncos homlokát, gyorsan felemelte a bejáratnál álló kumiszerjesztő cserépedény fedelét, hogy ellenőrizze a zavaros, fehéres lé pezsgési fokát, majd harákolva visszalépett a viskóba. Intett, hogy kövessem. Bent lobogott a tűz, szelíden görbültek az asztalok. Olajostömlőt s egy feltöretlen amfora bort helyezett az agg pásztor az asztal végébe az Y alakú kis ablak mögé.

Vajon honnan tudta Kengyel, hogy melyik napon, hány órakor, és kik érkeznek hozzá vacsorára? Már napok óta figyeltem, hogy mindig pontosan annyi kanalat készít ki az asztalra, amennyi a változó időben megérkező vendégeknek szükséges. Talán egymással is közlekedtek a pásztorok, mikor reggel s estve elfogyasztották eledelüket?

Szóltanul bólogatott a mosolygó vénység, némi zshivajsággal felhúzta szemöldökét.

Így idézgettünk napszálltáig, mikor is nagy nyikorgással megérkeztek a szőrös, subába burkolódzott vendégek. Mindegyikük egy-egy pofocincli-ágacskát helyezett az asztalra, mikor a küszöb alatt belépett, a négy égtáj felé toppantva csizmájával.

Néma csendben ettek. Nem is köszöntek, csupán jól bólogatva szemügyre vették az öreggel egymást, s lassan rágcsálták növényüket.

A házigazda kerek sajtot tett az asztalra, s frissen sült kenyérlepenyét. Felfénylettek a vendégek szemei, néha meg-megálltak egy-két horkantás között, s elnéző mosollyal, szeretettel méregették egymást, bólogatva, mint a siketnémák. Nem tudom, miről beszélgethettek; akkoriban a nyelvnövény íze még nem tűnt olyan ismerősnek, hogy idézni tudtam volna őket.

Egyszerre néhányan zajosan tapsolni kezdtek, s a többiek is kontráztak rá: felálltak, egymás vállát veregették, mosolyogva kezet ráztak, mint egy fogadáson. Az ajtó felé tekintettem: két fiatal pásztor érkezett alkonyati ködbe s szörgallérokba burkolódzva ólmosüveg-ablakú kunyhónk küszöbéhez.

- Belebanyázkodtunk a rózsafa bekuntyerált a csölle-csölle - kezdte a fiatalabbik, akit magamban „Nagyorrú” névvel illettem nagy, sajtszerűen likacsos szaglószerve miatt.
- Csölle - értett vele egyet a másik, s jelentőségteljesen nézett felém; lehelete lilás párárt írt le a csillagokkal tarkított levegőben. - Hát eléledt a réz, mire belefőlik a nyújtásunk.
- De már akkor belekanyázkodtunk a lekorhadt atya koszuján falangósi kecsu-becsu - tette hozzá Nagyorrú, az út felé intve, s válaszomra várt széttárt kezekkel.
- Bencseki! Várgatya ölyü bölmecze, de galaktofág a gelencsér bele üzmek - magyarázta a másik figyelmeztető hangon.
- Üzmek? - kérdeztem értetlenül. Azonnal harsogó hahotában törtek ki, s többször körbejártak, mintha valami különös jelmezt öltöttem volna magamra
- De kincskaró facsánki, hogy belecsurján a pozdorás - mondta Nagyorrú, mikor végre úrrá lett jókedvén.
- Kecseki-becseki - mondta a másik ide-oda tűnődván, felém mutatva, majd, mint aki közmondást idéz: - Ember belejj, denede kőr delejre csár.
- Fehér Májtehénnek megszülettek az ikrei! - fordította vén tanítóm felcsillanó szemmel, s buzdítóan rántotta föl szemöldökét.
- Bizony-bizony, vannak még csodák.
- Elűsztük a bölygörnivalót, s ni, ne bekozmár a galaktofág - mondta Nagyorrú felém tekintve, miközben megrendítette a kumiszoscsohelyét, s az asztalhoz ült kupájával.

Alvás húzta lefelé szemeimet. Kimondhatatlan ernyedtség vett rajtam erőt, s lebukott a fejem az asztalra. Felemeltek, egy szőrös takaróba bugyoláltak, s lágyan, ölben egy vacokhoz vittek, ahová beszívárgott a csillagfény. Begurítottak a barlangszerűen begömbölyt falhoz a medvebőrök tetejébe, miközben suttogó hangon, sajátságos kiejtéssel morzsolva a szavakat megköszönték, hogy én is segítettem ittlétemmel a gyermek világrahozatalában. Érződött hangjukon, hogy nem beszéltek sokat, csak idézgettek. Illatos füveket helyeztek homlokomra, s behajtották rám az ajtót.

10. Lilla

Néhány napja megkísértem teát készíteni a szent növény leveleiből, melyeket még a fennsíkon tépkedtem le, s a zsebembe tömködtem, az öreg Kengyel csodálkozó pillantásai közepette. Fáradozásomat nem koronázta siker: az elfogyasztott hatalmas mennyiségű tea a kellemes ízénél egyéb tapintható hatással nem bírt. Gyanakodva szagolgattam a színes gőzöket a nagy, horpadt üst fölött, amíg eszembe nem jutott, hogy esetleg nagyapámtól rám maradt csibukomba tömjem a gyorsan elszáradt leveleket.

Felszállt az illatos füst, amit - most már nem tagadhatom -, egy vendéggel is megosztottam: Lillával, egy könnyű vérű, turbános nővel, aki a szomszéd utcai kávéházban mákos süteményeket árult.

Végül csalódottan tettük le a pipát, s hitetlenkedő barátnőm azzal vádolt, hogy az egész örült mesét a fennsíkokról csakis azért találtam ki, hogy őt szédítsem vele (nem ez volt az első eset, hogy meséimmal traktáltam őt éjszakai vándorlásaimról, mikor délután szezámos sütemé-

nyemet fogyasztottam a kávé mérés hatalmas, félig benőtt kőfalra nyíló boltíve alatt, az utcai csöcseléket, a szemben fuvalázó, kockázó koldusokat lesve.

Hogy elűzzem a kétely démonait, vitézkedő hangon ígént mondtam neki, mire váratlanul megcsókolt, s az est hátralevő részét szilaj szerelmi játékokkal töltöttük (nekem akkor már egy ideje nemigen volt részem efféle vadócságokban). Kékes virágokkal paskoltuk egymás testét, s néha mandulás-mézes süteményeket ettünk.

Reggel felé azután különös szomorúság lepett meg. Nem jutottunk fel a fennsíkra, a pásztorok szokásos hajnali hajtását meg átaludtam. Nem mondtam meg Lillának, hogy mi a bánatom: akkor döbbsentem csak rá, hogy a szenvedélytől elvakultan micsoda csávába kevertem magam. Éjszakai bátorságom most öntelt hencegésnek tűnt, ahogy visszagondoltam a pásztorok kanyargó füstjére, a bögő Állatokra.

Szomorúságom kétségbeeséssé fajult aznap este, mikor úgy tűnt, hiába bámulom orromat a sötétben, s hiába dűnnyögök, csak a foltosorrú koldusok mulatnak rajtam tovább: nem szökkennek szárbá a húsos, virágtalan növények. Nem is vártam ki a kiszabott időt, hanem felkerekedtem, beburkolódtam, a egy ideig zavartan bolyongtam a hidakon keresztül-kasul, hogy rosszkedvemet elűzzem, mielőtt betérnék Lillával találkozni a kávé mérésbe.

Vajon mindennek vége, amiért éltem az utóbbi hónapok során? Megbocsátják-e a pásztorok, hogy ismeretlen barátnőmet próbáltam felcsempészni fellegetes fennsíkjaira? Így aztán csakugyan úgy tűnhetett, igaza volt Lillának, s valóban csupán én agyaltam ki az egészet, hogy magányomat elűzzem.

Napokig gyötört a kétely, hogy vajon csupán álmodozással vesztegetem-e az időmet s munkaadóm türelmét, aki néha engedélyezte, hogy pihenjek egy keveset, miután egy ideje reggelenként fáradtabbnak tűntem. (Meg volt győződve arról a jó Csizmás mester, hogy üzleti tevékenységeimen kívül valami nagy regényt is írok kietlen padlásszobám mélyén, amikor egy-két részletet bevallottam neki kalandjaimról, s megértően bólogatott felém.)

Nem akartam elhinni, amit egy sötét hang sugallt, hogy örökre elvágтам magamat a fennsíkok világától a nyelvnövényhez való tiszteletlenségem által.

S valóban, egyik este, amikor Lilla (aki akkor már hozzám költözött, s lantjával, teájával és szerelmével feledtette velem a pásztorok távozásától támadt űrt) egy gyermekkori barátját látogatta meg a Medve-félszigeten, ismét lementem a hídhöz, hogy a régi kőre ülve gyakoroljak, s legnagyobb meglepetésemre azonnal kinőtt a pofocincli: vékony volt még, mintha egy kis betegségen esett volna át, de udvariasan köszönt, bemutatta magát, mint mindig, s én örömjongások közepette siettem haza, mihamar szétrágva a kesernyés szárazakat. Mikor házinénink (aki nem nézte jó szemmel Lilla beköltözését, de az ígért másfélszeres lakbérnek nemigen tudott ellenállni, ezért csupán sanda pillantásokig merészkedett, s reggeli kopogtatását is gyengédebbre fogta) hatszögletű lámpája mellett elhaladtam, felötlött bennem, hogy tudatnom kellene Lillával váratlan távollétem okát.

Miközben a szent dalt mormoltam, egy papírra írásjegyeket próbáltam festeni a kelő hold fényénél, de a neveltető ábránál tovább nem jutottam, s ezek is újra és újra megrázták magukat, felkeltek és lesétáltak a papírról, majd adott jelre masírozni kezdtek körbe-körbe a szálkátlan padlón.

Egy Indra nevű fiatal, sötét hajú, kékeszöld szemű pásztor figyelt csendben a hegyek tövéből, s a megnyúlt árnyékok mentén cikkcakokban lassan elém lopakodott, minden bokornál letérdepelve. Egy-két levelet komótosan elrágott, miközben kutyája fejét simogatta, s fülét hegyezte az Állatok kolompjai felé.

Az Állatok mindig maguk választották kolompjaikat. A tavaszi Kolompválasztó Ünnepségen szalagokkal végigfont karámjukban addig-addig vágtáztak, míg az általuk legzsongítóbbnak ítélt kolomp előtt lihegve, reszketve megtorpantak, s szarvukat a földbe döfték.

Indra arról volt nevezetes, hogy rengeteget tudott hallgatni. Bár én nem tudtam még idézni gondolatainak egész fonadékát, néha nem volt nehéz követnem egy-két kisebb részletet; Indrát sokan a pásztorok közül is kifürkészhetetlennek tartották, jelenlétét pedig észrevétlennek.

Mikor végre elérem ért, s felsegített a piciny, kerek fennsíkra, elmosolyodott - nekem folytak a könnyeim -, leporolta a ruhámat, és így szólt:

- A növények csak nyersen fogyaszthatók.

11. A kövek

Itt szót kell ejtenem a piszkosfehér macskakövekről, amelyek a város utcáinak felső, dombos részét rendezett, sűrű sorokban borították, néha kissé homorúra kopva az emberi léptektől, míg viszont a fennsíkok felé érvén elszórva, csupán itt-ott, rendezetlen, ősi boldogságban népesítették be a legelőket, s ott fenn, ahonnan származtak, látszott, hogy senki se faragta őket ilyenre, hanem csupán megőrizték galaxisra, vagy puhán kanyarodó juhsajtra emlékeztető kerekdedségüket még a városban is.

Összegömbölyödött állatokat is idézett egy-egy spirálszerűen felgomolyodott mezei kődarab, s valóban, olykor kitekintvén fuvolalyukakkal ellátott nagy bambuszkunyhónkból, ahol válogatott révületekben, mélyen izzó álomcsíkok mentén bóbiskoltak az Álomfejük, egyszercsak felriadtam, s kisiettem a meleg, éjszakai fennsíkra, hogy dolgomat végezzem: s lám, ott álltak az Állatok a csillagok fényében, mint megannyi bolyhos galaxis. A sorokba rendeződött nyáj félelmetes, ismeretlen jelsorozatokot írt le az éjszakai réten - később, visszabotladozva a hűvös kunyhóba, rájöttem, hogy a benti álmok fonadékát jelenítették meg a távoli megfigyelők számára.

12. Templom

Templomba is jártak néha a határvidéki pásztorok. Ott álltak seszínű szegény gúnyájukban a hátsó sorban; szipákoltak, orrukat fűjták, egymást lökdösve rendre letérdepeltek.

Engem is beöltöztettek aszott gúnyájukba, mert nem igazán értettem, a fennsíkok lakói miért járnak még mindig le a mély völgyek csúcsos templomaiba, mikor ott van nekik a rét, a mező, a fennsík, ott vannak a fatornyos havasok, s mostanában a katonák sem abajgatják már őket, hogy hagyjanak fel a pogánysággal.

Azt tanácsolták, tegyek úgy, mintha megkukultam volna, ha a tisztelendő megszólít. De nem vett észre senki, csupán Indrát hívták ki középre, hogy példát mutasson a gyülekezetnek (mindig ő térdepelt és hajlongott legtovább).

Végül némi mutogatás és sustorgás után megfejtettem a rejtélyt: pásztoraimnak a színejátszó ólmosüvegek tetszettek meg fölöttébb, a melizmatikusan elnyúló énekek közepette folyton a kékes-vörös, aransárga, fűzöld négyzeteken, háromszögeken, körökön legeltették tekintetüket.

- Az Álomfejük az évszázadok során meggyőződtek arról - magyarázta Kálmos hazafelé a szekérutakon, - hogy a templomok legsarkalatosabb részei az ólomüveg mozaikablakok, amelyeknek hosszas bámulása bizonyos révületeket segít elő. Különösen megkedvelték azokat a templomokat, ahol a borostyánszínű-aranybarna lapocskákat inkább a jobb fertályra helyezte el a művész, míg a balra a kékek, vörösek vagy zöldek uralták.

Ahogy hazaértünk, a pásztorok kuncogva helyezkedtek el a vánkásokon észak-déli irányban, s a pofocincliket rágcsálva, nagyokat lélegezve hamarosan felidéztek maguk körül a legutóbb látott ólomüveg-mintákat. A színek mámorában rikkantgatva göcögtek, lazítottak, míg meg nem jelent a Pásztorleány, ki kékes fejkendőjével jósolt, gyógyított, s szüntelenül magyarázta az élet jóságát és tisztaságát.

Olykor felültünk, s a pásztorok hétrét görbülve a nevetéstől felidéztek, hogy miket mondott aznap a tisztelendő.

- Nem tudja szegény atyánk, hogy merre pörögnek az ólomüvegek! - mondta a jámborságáról hírhedt Indra.

- Néha maga sem tudja, hogy fején találja a szöveget - kontrázott rá Puhafa.

- A nagy fuvola csövére mondom, amelyen mindenkinek át kell egyszer bújni - kezdett bele ismét Indra, - kell az a kis misebor, hogy rózsaszínre fesse a mennyei garádicsokat! - s ezzel kacagva magára húzta a takarót, melyre ólomüveg-mintákat utánzó módon volt felhímezve a Pásztorleány.

Bocskor rámutatott a himzésre, s elmesélte, hogy ennek a párját egyszer egy templombéli jótevőnek ajándékozták, még a tisztelendő is megáldotta.

- Csak azt nem vette észre, hogy ennek a kisgyermeknek nincs micsodája! - jegyezte meg felesége, Kamilla, aki a Pásztorleány leveleit rendezgette egy nagy konyhai lábasban.

Mikor végre elcsitult a fergeteges nevetés, Kálmos orrát fújva tovább magyarázott:

- Őseinket még felnégyelték vagy kerékbe törték, mert nem akartak egyházi összejövetelekre járni. De azok, akiket végül is láncokba verve elvonszoltak a városiak, ámulva fedezték fel a színes ablakok különös hatását, s hamarosan rávették húzódozó társaikat is, hogy izleljék meg e különös csemegét.

- Sokan csodának tulajdonították, hogy a vad pogányokból hirtelen kitört a jámborság, mások persze mindinkább gyanakodtak.

Eközben körbeadták a pofocinclivel töltött nagy piros lábast. Halk orgonaszó párolgott ki a kavargó, gomolygó jajvörösök, okkersárgák és püspöklilák közül. Kuncogás támadt.

Ekkor kezdték felütni a fejüket a nagy, fekete csövekre emlékeztető búbóbarlangok, melyekben hosszában-szörében egyszerre terjedtem. S mintha együtt látogattuk volna meg azt a vidám, hatalmas ismerőst, aki a pofocincli négyzetes száraiból kidugva számtalan fejét, a túloldalon osztotta a tereket egymásba gabalyodott tenyérmozdulataival, s kegyetlen jókedvvel mesélt. Mindannyian kettős borostyánsárga pörgettyűkké váltunk egy hatalmas, végtelenül ismétlődő teremben, pörgésünk ide-oda indult, mint egy-egy dupla bűgőcsiga, majd leállt, megfordult, és az ellenkező irányba gyorsult tovább.

A dévaj kedvű ismerős kézen fogott, s együtt körbejártuk a testem különféle zugait, majd az egész házat, újra és újra szédületes sebességgel fejest ugorva a csapokba, lefolyókba, amelyek most hatalmas alagutakká tágultak. Végigrepültünk a tetők és ablakpárkányok szögletes vonulatain, nyaktörő szögekben fordulva siklottunk tovább az esőverte cikornyás ereszek

mentén. És a szövevényes alagútrendszer végein mindig ott várt a kékes fennsík, ahol ugyanazzal a hintázó zúgással bújunk bele ismét a növények négyzetesen terjedő száraiba. Életnedű gyanánt terjedtünk szét a levelekbe, saját érrendszerünk csobogó-zúgó csősorozatába. Eközben az ismerős kóruszerűen csapongó, melizmatikus visszhangjával a különféle járatok tisztán tartásáról és helyes kezeléséről oktatott bennünket, nagy mutatóját figyelmeztetően felemelve a szoba négy sarkából.

Folyton az volt az érzésem, mintha valami nagy vendégsereg várna kint a konyhában a rézüstök között. Rokonaim, barátaim, ismerőseim beszélgettek zajosan, némelyek keze már a kilincsen pihent, hogy mindjárt bejöjjenek. Ez a „mindjárt” azonban folyton újra és újra kezdődött, a jobbra-balra forgó, olykor leálló pörgettyűk ritmusát követve, míg egyszers csak felültem, s megkérdeztem csendben lebegő vendéglátóimat, hogy vajon bejönnek-e végre, akik kint vannak a konyhában, vagy nem. Mosolyogva bólogattak, valaki felemelte a mutatóját, és szelíden visszanyomtak a párnára.

Mihelyt azonban megpróbáltam kivenni, mit is mondanak a kint vidáman falatozó, jókedvű vendégek, visszhangos kórusokat hallottam csupán, melyeknek foszlányai kimondatlan gondolataimra rímelték és válaszoltak, s hosszú, türelmes oktatásban részesítettek a testemről, az életerő természetéről, a megfelelő pásztori lakóhelyről, a fennsíkról, az évszakokról és az Állatokról, újra és újra visszatérve a termék, járatok és csövek tisztántartásának központi vezérfonalához. Így világossá vált előttem, hogy a növény számára az egyes levelek és ágazatok belső termék és összekötő alagutak képét öltik, melyekben ide-oda mozog és terjed az életerő sugárzása. A hervadó részekből fokozatosan kivonták ezt a társalgó, zajongó fénypörgettyű-csoportot, míg a gyökérproblémák sokszor valami általános halványodásban jelentkeztek, melynek során a központi irányítók nemigen hallgatták meg a rossz híreket továbbító, kritikus fénycsomókat.

A tereket ugyanakkor valahol mégis a fény terjedése gyúrta boltívekbe, csakúgy mint a folyton ismétlődő, egymásból kicsusszanó „mindjárt”-okat melyeknek során tovább nőtt-terjedt az ágas-bogas nyelvnövény.

A visszhangos kórusok morajló egyvelegéből egyre inkább kivált egy ismerős fiatal női hang, s fejkendős gazdája végül be is jött az egyszerű gyapotszöttessel díszített, félhomályos tisztaszobába, a fejével lefelé lebegő pásztorok közé, és szemügre vett. Igencsak meglepődve mért végig - illet még ő sem látott. Hosszan magyarázott valamit a négy szimmetrikusan feltornyosuló segédnek idegen, kallós nyelvén, mely anyanyelvemre emlékeztetett, időnként ujjait mutogatta felém.

Tudómet felöltötte a megismerés kiáltása.

Ugyanaz a hang volt ez, amit annak idején a pofocincli-bokrok mögött hallottam a békákkal beszélgetni az öreg Kengyel háza mögött: a Pásztorleány.

Elárasztottak az ólomüveg színei, különösen az aransárga, amely minden irányba terjedő négyzethálós járatrendszerrel növesztett tekintetem nyomában, egy-egy csomópontnál embernyi, gömb alakú teremmel tarkítva: eme önmagukban pörgő termék voltak az ősi csillagnövény szertartásának fel-felizzó fénysorai.

Mindannyian térdet hajtottunk, s megint eljött értünk a Pörgetés.

13. Hallgatás

Olykor csak hallgattak a pásztorok, nagy subáikba burkolódzva, oszlopként támasztották az eget, vagy lehevertek, s szemüket merőn a vándorló vizekbe merítették. Hallgatásuk ködökkel úszott szét s tájon, s csak néha törte meg egy-egy horkantás, nagyobb lélegzet, vagy mozdulat.

Gyakran együtt hallgattak, ilyenkor órákig behunyt szemmel, éberén ültek, s körülöttük sűrűsödött a csend.

Évekig hallgattak egyesek, belehallgatták magukat az Állatok érrendszerébe, a föld szívdobogásába, a lefelé növekedő fa titokzatos gyökereinek terjedésébe.

Tőlük tanultam meg én is a hallgatás művészetét: sokszor napokig alig szóltunk egymáshoz a pásztorokkal és a pásztorlányokkal, akik, mint azóta felfedeztem, reggelenként az ablakban hallgattak virágaimmal.

Hallgatták a fű növeését, a galaxisok távoli forgását az űrben, a föld lágy omlását a mély barlangokban és az elfelejtett folyók sustorgását. Hallgattak a színes ablakokban, a spirálszerű pásztorbotokon, hallgatták a hajnalt, s a távoli ebédek kongását.

Hallgatták a kéesszürke, vén Idő folyását.

14. Beavatás

Egy alkalommal a titokzatos Álomfejűek nagy barlangjaiba jutottam, ahol narancsvörös tüzek lobogtak és különös jelek között nagy, szögletes vágatú maszkok lógtak a vadul görbülő falakon.

Amint feljutottam a fennsíkra, s lihegve-nevetve hevertem a kékeszöld hegyi fűben - dalom foszlányai még ott szállingóztak körülöttem -, s vártam a határvidéki pásztorok szokásos üdvözlését, egyszercsak egy lyukra lettem figyelmes úgy hat lábnyira az orrom előtt. Feltápáskodtam, s közelebből megvizsgáltam a szabályos embernői kerek lyukat. Nagy meglepetésemre meleg levegő s valami gyér fény áradt ki belőle. Beleereszkedtem. Lassan peregtek körülöttem a lágy föld morzsái. Még egy pillanatig elfogott az ijedtség, hogy talán valami ismeretlen állat karmai közé kerülök óvatlanul, de ahogy a görbülő, hosszúkás lyukon gyorsulva lehuppantam a barlang talajára, s megpillantottam a befüstölt falakat egy-két lobogó tűzhely csalinkázó fényében, megkönnyebbültem.

Sokáig nem jött senki, így volt időm alaposan megvizsgálni a fal díszítéseit - durván felkarcolt nyilak, pálcakezü figurák és szarvas állatok között raffiaszakállú maszkok lógtak. Mintha barnult cserépből vagy réges-rég faragott fából készült volna a legtöbb, itt-ott szögletes, fegyelmezett mintákkal telefestve. A maszkok készítőinek kedvenc színei, az égszínkék, a vérvörös, a tejfehér és a szénasárga szédítő, vibráló négyzetes lépcsőmintákat alkottak a széles, itt-ott kályhára emlékeztető fejdíszeken. Szemek feketéllettek ki a szögletes vágatokból - egy-egy pillanatra felvillant, hogy kik is nézhetek valaha kifelé az ordas lyukakon.

A legrégebbinek egy avított, barna cserépmaszk tűnt, melynek fülei is letörtek már, orra - szemmel láthatólag későbbi munka - fából volt odaeszkábálva, s piros-kék tolldíszei nemigen illettek a hiányos gyöngyházfogazatú szájhoz.

Megragadott ez a maszk: bár a többiek is gyönyörűek voltak, ez a darab még ősibb volt, talán több ezer éves, s valami alig sejthető, hűvös, kékes pára lengte-folyta körül.

Miután körbejártam a termet, újra és újra visszatértem ide. Ahogyan a minták építkezését és kivirágzását figyeltem egyik maszkról a másikra csúsztatván tekintetemet, hol a türkizszínű lépcsőkre, hol a kalászsárga korongrendszerekre összpontosítva figyelmemet, feltűnt, hogy a régi maszk közvetlen közelében függő darabok fogalmazták meg azokat a legegyszerűbb mintákat, amelyeknek továbbfejlesztéséből születtek a későbbiek.

A régi maszknak viszont, akármilyen közelről fürkésztem, nem tudtam felfedezni a festését. Vagy teljesen lekopott már (a környékbeliek festékrétegei is már meglehetősen halványak, töredezetek voltak), vagy talán soha nem is volt befestve. Szemei sem formálódtak az összes többire oly jellemző szögletes keretbe, inkább hajlított macskaszemekre emlékeztettek: szinte láttam, ahogyan a néhai fazekas kését beledöfi a puha, hajlított agyaglapba, és durván, de végérvényesen kivágja ezeket a jaguárszerű szemeket, melyekről sohasem lehet majd eldönteni, mosolyognak-e, vagy haragszanak.

A tüzek kezdtek kihunyni, s én elálmosodtam a hideg, nedves barlangi levegőtől. Beburkolódtam köpenyegembe, s leültem a maszk alá, a falnak támaszkodva. Kisvártatva előrelógott a fejem, s azon kaptam magam, hogy rövid időkre el-elszunnyadok. Színes, szétágazó képek kavarogtak bennem, mintha körbe-körbe táncolnék a gyönyörű fejdíszek között, s a pásztorok ezalatt hosszasan fűznék magyarázataikat a különféle korokban használt geometrikus minták bonyolult összefüggéseiről. Végül azzal a szilárd meggyőződéssel emeltem fel fejemet révületemből, hogy a fejem fölött függő ősi darab nem kevesebb, mint húszezer éves.

Amint felneszeltem, észrevettem, hogy szinte teljes sötétség van, s füstszag terjeng a hideg barlangban - a tüzek majdhogynem kialudtak. Aggódni kezdtem, hogy miként jutok vissza a magas vájaton a fennsíkra - most kezdtem látni, balgaság volt csak úgy egyedül beleugranom ebbe a különös odúba. Arra persze gondolni sem mertem, hogy a barlang sötétebbik oldala felé próbálkozzak - örültem, hogy emlékezem rá, honnan csöppentem ide.

Elfeledkezhvén az előbb még lobogó tüzekről, hirtelen megszállt a félelem, hogy talán nincs is itt senki rajtam kívül. Ítéletnapig is várhatok itt az elfelejtett díszek között, amíg a fent kóborló határvidéki pásztorok közül valaki meghallja ordításomat. Talán nem is tudnak erről a régi barlangtemplomról (sohasem hallottam őket maszkokról vagy szertartási barlangokról beszélni), lehet, hogy akik álomban regéltek, egy elfelejtett törzs, már régóta kiveszett, s csak a pásztorok legendáiban él tovább.

Rémülten ásni kezdtem a lyukban, hogy lépcsőket vájjak a puha földbe felfelé, de mindig visszacsúsztam. Ráadásul fent eleredt az eső. Sáros patakocskák kezdtek csörgedezni lefelé, csúszós dagonyává változtatván a föld ráncait. Pánikszerű kétségbeesés vett rajtam erőt, zokogva kapartam-vájtam a hideg sarat, de újra és újra arcra buktam, már a hajam is csöpögött a víztől. Örlőfogaim közt ropogtak a homokszemcsék. Dühödten harákolni, köpködni kezdtem. Torkomat agyagos íz árasztotta el, s csorogtak a könnyeim. Hangosan átkoztam könnyelműségemet, hogy csak úgy leültem pihenni a maszk alá, s ezzel értékes időt szalasztottam el. Tehetetlenségemben ököllel vertem, csizmámmal rúgtam a barnás, dagonyás áradatot.

Végül ördögi ötletem támadt. Ha letépek néhány maszkot a falról, sorban lépcsőt építhetek belőlük a sárban, és ha már a hajlatig eljutottam, lábamat az ellenkező irányba feszítve felhúzódkodom a felszínre. Gyors léptekkel visszasiettem - a parázsló fényben még gyengén látszódott a macskamosolyú maszk. Mint hálója közepéről a pók, gúnyosan vigyorgott felém a jobbra-balra kiáradó minták közepén. Felugrottam, s egy mozdulattal letéptem a falról. Úgy nyolc láb magasan lóghatott: a lyukba tömöckölt fapecken csupán vékony bőrszík tartotta a vastag, nehéz arcot, s most ez elszakadt. Ahogyan visszaestem, sáros lábam megcsúszott egy kövön. Balra perdültem, hogy visszanyerjem egyensúlyomat, s ne zúzzam szét zsákmányomat

a kemény falon, közben ösztönösen előregörnyedtem, de így is nagyot csúsztam, s felfelé ívelő, meglepetésszerű kiáltással beleültem a dagonyába. Könyökömet egy kiálló faldarabba vertem, ez a maszkot mintegy felütötte az arcom elé, miután lábam ferdén jobbra kicsúszott alólam, s tarkómat előrelökte a fal tövében domboruló párkány - szerencsére az orromat nem nagyon horzsolta fel a súlyos tárgy.

Ott feküdtem a földön, s kitört belőlem a nevetés. Mintha magam is valami ceremónia része lennék most - elképzeltem magam, amint a földön fetrengék, arcomon a tollas nagymacska-fejjel, iszappal vastagon befröcskölve, mint valami szertartási áldozat, aki a szokványos imaszöveg helyett vad káromkodásokban tobzódik.

Ekkor találtak rám az Álomfejűek; visszhangos riogatusuk minden irányból egyszerre becserkészett. Rémülten ordítottam, míg ők izgatottan hadartak egymásnak, s karjaimat megragadva gyorsan ülő helyzetbe rántottak fel. Felnyögtem, mikor a maszk helyére csusszant felhorzsoltt orromon át, egy pillanatra előrebillent, de valaki gyorsan visszarántotta és a nyakamra csomózta a szakadt bőrszínort. A ferdén vágott szemnyílásokból kitekintve egyszer csak megpillantottam a pásztorokat. Fáklyáikkal hadonásztak és gyorsan gajdolták ugrós ritmusú dalaikat. Szólni akartam, de ajkamat fogamhoz szorította a lágyan görbülő cserép, így csak valami fojtott brummogás tört elő arcomból. Ketten karjaim mögé vetették vállukat és felállítottak.

Mindez igen gyorsan történt, és ahogyan két kezemnél fogva ide-oda rángattak, olykor megmegrúgva hátsó feletem, izmaimon végigbízsergett a félelmetes felismerés, hogy váratlanul utolértek azok, akik előtt vakmerő tettem következményeit vállalnom kell.

Férfiak és nők egyaránt voltak közöttük, élénk arcukon nem haragot vagy felháborodást, hanem tornyosuló egeket és kavargó nyájukat láttam tükröződni, ahogyan iszapos testemet szemügyre vették. A nők mind sugárzó egészségnek örvendtek, hajukat kétoldalra választva viselték, s nagy, kékeszöld ezüsbefoglalt díszeket aggattak nyakukba. A legtöbb férfi rövid szakállt növesztett, hosszú, nyersszínű darócingüket szerszámos bőrvön húzta össze.

Váratlanul mintha kékesfekete köd ereszkedett volna ki fejemből, két szemem oldalirányban szilvaszerűen megnyúlt, mint két hatalmas, mandulavágású, obszidiánfekete tükör, melyben távoli csillagok fénye pislákol a feneketlen messzeségből. Testem is mintha szürkésfekete, puha, de végtelenül szívós anyagból lett volna összezsugorodva, végtagjaim hosszabbak voltak, mint rendesem, bordáim kiálltak, s lüktető nyílások lélegeztek köztük hűsítőn.

Kiáltani akartam, de nagy csontropogtatással érces, de lágy hang tört elő ovális mellkasomból: azon kaptam magam, hogy szavalni kezdek.

Az Álomfejűek elengedték kezemet, körbe tágtattak, s nagy hejgetéssel mutogattak felém, ahogyan középen botorkáltam, s karjaimmal hadonászva az ismeretlen nyelv ősi, fémestisztaságú szótagjait zengtem. Egy fehér szakállas, mosolygó regős letérdelt a földre, két kezébe fogván szőrös fejét, némán hajlongott és hümmögve nevetett, folytak a könnyei, mint a záporosó.

Élveztem az idegen nyelv ízes hajlékonyságát, amint hangról hangra haladtam előre a tökéletesen formált, szisszenő, kanyargós szótagok között. A mély magánhangzók szántóföldekre emlékeztettek, kutakra és lugasokra, míg egy-egy mássalhangzó padok, gyalult faasztalok és gerendák hatását keltette, megint más hangok lobogó fűszerek ízét, susogó erdő árnyait, holdfényt, táncoló nőket, kengyeleket, állatokat és füstös kunyhókat idéztek fel.

Egyik pásztor egy mély, kerek dobot gurított elő, s lassan dobolni kezdett a szöveg ritmusára, míg én négyzetes és nyolcszögletű mintákban ugráltam fel s alá óriási termetű szöcske gyanánt. Úgy tűnt, valami hosszú költeményt adhatok elő éppen, a szavak itt-ott kellemes hullámverésbe rendeződtek, hangom zenéje egyhangú fuvoladallamot idézett.

Végül éreztem, hogy agyamból lassan kihúzódik a kellemes, bizsergő érzés, s visszazsugorodom megszokott testembe.

Elhallgattam, hirtelen áthatott a barlang hidege. Egyszer csak elviselhetetlenül nehéznek tűnt a maszk, s én vacogva-remegve térdre borultam.

Ekkor megnyílt a bőrszínór. A nehezedő maszk hirtelen előre zuhant, s ezer darabra zúzódt szét egy kiálló kővön. Elhallgatott a dob, s a hirtelen beállt csendben a légáramlatok felkapták a fakult, ősi tollakat, s összevissza táncoltatták a falak körül, a nagy nyílások és repedések mentén, még a bejárat felőli sártengerbe is estek jócskán.

Négy férfi körbefogott, és egy melegvizű forráshoz tuszkolt a barlang belsejében, mialatt izgatottan magyaráztak, most már a pásztorok nyelvén, hogy én is értsem.

- Évszázadok óta megjósolták nagyapáink, hogy nemsokára eljő az idegen, akibe beleköltöznek a pásztorok ősei, s jövődölést tart a népnek a régiek nyelvén.

- Vajon mit mondhattam ezen a nyelven, melyből én egy hangok sem értek? - sóhajtottam elő kérdésemet.

A fekete szemű, hosszú fülű szakállas mosolygó társára nézett, és némán bólintott.

- Közeleg a vég - fordított a szőke, csimbókos hajú, kék szemű pásztor, miközben a meleg forrásánál leültettek egy kőből hajlott padkára, és dermedt lábaimról letekerték a lábszárvédőt.

- A fennsíkok el fognak szakadni a Földtől. A pásztorok népe, és akik velük álmodnak mind, a csillagokba költöznek. Mindez már elkezdődött most, s beteljesül, még mielőtt felnőnek a gyermekek. Az idegen, akit a barlangba vezettek az ősök, leszen apja a Pásztorleány gyermekének is. Ez a gyermek egy más csillag alatt fog megszületni, de visszajő majd, hogy beragyogja a Földet, s magához hívja az igazakat.

- A legutolsó gyermek mintegy húszezer éve született - tette hozzá egy csinos, fekete hajú Álomfejű nő, miközben a lábamat mosta a kénes illatú, gőzölgő forrásban, pajkosan rám kacsintott.

- Kösd föl a gatyádat, kölyök! - nézett arcomba göcögve az öreg, és megveregette a vállamat. - Még hasznunkra is válsz a végén!

Mindenki felnevetett, s egy fiatal, bajuszos pásztor egy pár fehér bundás bőrcipőt húzott a lábamra a régi csizmák helyett.

- Köd előttünk, köd utánunk! - rikkantotta vidáman.

15. Xerxes

Mindenkit megbolondítanak azzal a növényvel, amit rágcálnak - vetette fel a pofocincli témáját Xerxes, a felajzott, göndör hajú fiatalember a Cápa-öböl körül tehéntőgy alakban elterülő városból.

- Be kell ismernem, hogy én magam is megkóstoltam már - mondtam némi visszafojtott tünődés után.

Leila csak pajkos mindentudással mosolygott: kitágult pupillája sokáig tükrözte a távolodó híd aranybarna fényeit.

Azt hazudtam, csak fönn a hegyekben kaptam az istenek eledeléből, s hogy nemigen emlékszem semmire, azon kívül, hogy a kipréselt, gyapjúsztán megszűrt zöld italtól kissé felfordult a gyomrom.

Amikor ezt mondtam, a pásztorbot árnyéka már lassan rávetődött a nagy tükörre és a faliórára. Kuncogtunk, mert Xerxes fel akart állni, de azután mintha hirtelen meggondolta volna magát, visszaüppedt a karosszékbe, ásított, feje félrebillent, s máris aludt.

Lehunytuk szemünket, alig bírtuk nevetésünket visszafojtani. Már hallottuk az Állatok mély, finoman szövődő bégetését, már hallottuk a mély kolompokat, és a holdfényből finom pókhálósálak ereszkedtek le az alvó Xerxes lélegző idegeibe: ezek fogják testét a jövő esztendő során úgy átalakítani, hogy mire felébred, szakállas, ráncos kisfiú lesz, aki érti majd a fenszíkók dallamait, a füvek rezdülését a távolról érkező szélben.

16. Tűz

Körben ültünk a tűz körül, melynek közepén forró, fekete lyuk tátongott mióta a dobok lassan átvették az uralmat az éjszaka fölött. Hamarosan oldalra heveredtem, elfogott az álmoság. A könnyed, barnás illatú dobok finoman építkező sűrűjében elnehezedő pillám mögött rövid, négyzetes lángocskák, többszínű képecskék villantak föl sorban, egy-egy izom ellazításával párhuzamosan, s azonnal el is felejtettem őket, mikor rájöttem, hogy a jövő szavát álmodom.

17. Xerxes mondásai

Xerxes nem rejtette véka alá a megvetését: semmirekellő, érzélgős népnek tartotta a pásztorok népét.

- Képtelenek rendesen dolgozni, valahová pontosan odaérni, befejezni, amit elkezdtek. Hiába magyaráz nekik az ember: pedig, amikor mondom, olyan értelmesen bólogatnak, mintha értenék... Mint a gyengeelméjűek: valahány itt reked a városban, az utcán kóborol, nem dolgozik, még azt is hagyja, hogy kirabolják. Akik meg a hegyek lábairól jöttek, azok még emberi nyelven sem tudnak beszélni, csak néznek, mint az állatok. A halottaikat sem temetik el: csak kiteszik a keselyűknek.

Kiköpött az ablakon, s felhőrpölte gyengéd rákpárlatát.

Nem szóltunk neki semmit; tudtuk, mi következik.

- Csak inni tudnak ezek, meg fuvolázni - tette mindig hozzá nyomatéknak.

Vajon mi lesz az első szava, mikor esztendő álmaiból ébred? Tej? Vaj? Csillagkenyér? Vagy csak némán fogja bámulni a tejutakat, némán, mint akibe belenőtt a holdfű?

18. Pöttyös nyelvű pletyka szól

Rossz nyelvek úgy beszélnek, hogy a fennsíkok az utóbbi ötven-hatvan évben mintha távolodtak volna tőlünk, bár senki sem emlékszik, hogy mily régen állunk szomszédságban a pásztorok világával. Ez a folyamat nagyanyám születése óta különösen felgyorsult. Bizony, bizony, még egy tapasztalt felfedezőnek is, évről évre kicsit nehezebb a kóbor fennsíkok fellelése, megmászása. Mintha öregednének a távolságok sárgás, fakó fényei az éjszaka óceánjában, évről évre egyre fakóbban, egyre asznak, zsugorodnak.

Negyven-ötven éve, azt beszélnek, még csak úgy oda lehetett látogatni, és vissza. Azóta a hágók egyre magasabbak, s a füstjelek egyre görbében terjengenek a nedves hegyi hajnalokon.

Egyre nőnek a kékes-párás távolságok, s a városba tévedt pásztorok sem találják az utat hazafelé.

Kergén bolyonganak az utcákon, szomorú dalaikat fújva - „mindent ki tudnak hozni egy görbécske bambuszdarabból” - mondja Xerxes, aki nem sejti, hogy egyszer még éppen ő fogja táborba gyűjteni a hátramaradottak nyáját.

Fáznak a koszban, csurog a könnyük, nem találják a gyógyfüveiket, hiányzik nekik az állatok friss teje, az éjszakai szél, a csillagok takarója.

19. A Jómadarak

Újabb állatot láttam ma éjjel a fennsíkokon, a Jómadarak nyáját. Négy lábukkal leginkább kisméretű birkákra emlékeztettek, vagy dupla tűzokokra. Tolluk bolyhos, szürkésfehér volt, s érzékenyen tekergették nyakukat, már-már riadtan, ahogyan az öreg Kengyel beengedte őket az akolba, s tiszta búzát szórt ki eléjük.

Elszőktem a némán bólingató beszélgetés elől, amit a kistermetű pásztorral, az Állatok hajtójával folytatott élénk taglejtések és pipázgatás közepette, s tovább szemléltem egy gerenda mögül a ritka, titokzatos madárrajt. Különös táncot lejtettek körben, fejüket előre-hátra nyújtogatván, s oly szaggatott ritmusban szökelltek csendesen, hogy szemvillanás alatt körbesuhanták az aklot. Gyakran kipillantgattak felém, mintha sejtették, hogy ott állok a tetőhöz kucorodva, hosszú szempillájuk ábrándos, kékes-lilás íriszt rejtett, annak közepében aranyárga fénypont táncolt hangtalan szemmozgásukat követve.

Szárnyukat, úgy tűnt, csupán e tánchoz használták, mintha réges-régen elfelejtettek volna repülni. De hopp, egyszer csak felfelé ugrott az egyik (a tánc egyik fő motívuma egy közepen fekvő, térdmagasságú gerendán való gyors átszökellés volt, melyet a többi madár a mozgó körből figyelt), s eltűnt a gerendák között. Majd még egy, majd még egy.

Valamire nagyon emlékeztetett ez a szökellés, ez a végső ugrás, s visszalopódtam a szobába. A gyönyörű madarak még sokáig ott táncoltak behunyt szemeim előtt, mielőtt elszundítottam.

20. A Jómadarak csőrvonalai

Később láttam, hogy az odatévedt kevésbé érdemes utazók elhárítása végett a Jómadarak csőréből áradó sötét, meleg sugarakat használták az Álomfejűek. Amint az utazók a környékbeli hegyeken felverték támaszpontjaikat, a csípős, kékes levegőben legeltetve fáradt tekintetüket, egyszercsak kidugták fejüket a hosszú ideje várakozó Álomfejűek, s a környező csúcsokról a lentiek felé irányították a különleges szertartásokban megfűszereződött száraz, öreg csőröket, s lágy éneklésbe kezdtek. Nemsokára a tájon fekete, bársonyos csíkok futottak végig, amelyek rendre pásztázták a benőtt hegyoldalakat, s megültek a kopárokon, míg végül a vidék feldarabolódott kicsiny fekete, barna és zöld háromszögek, négyszögek, táguló és szűkülő deltoidok bonyolult, mozgó szövevényévé. Az utasok térképein ezalatt szintén megjelentek a mozgó, fekete csíkok, s egyszercsak összekeveredett az egész táj, a vágásvonalak mentén össze-vissza csúszva.

Végül a pásztorok nevetve elkezdtek sűríteni és növesztetni a csíkokat, s így a pórul járt felfedezőik gyorsan visszavonulót fűjtak, mert majdhogynem koromsötét volt, s az orrukig sem láttak. Mintha a Föld gyomra korogna, a fáradt öszvérek hangja lassú, kanyargós károgássá változott a sűrű ködben. A kuncogó határvidéki vezetők nem siettek elhagyni a virágos völgyeket; leheveredtek a hanyatt-homlok üresen hagyott sátrakba, és nemsokára mindnyájan édesen szuszogtak.

21. A kanyonoknál

Kősípok között járkáltam egy elhagyott kanyonban, hol a szél zenélt, mikor egyszercsak fülembé hajolt az arany Pásztorleány egyszerű, ráncos kötényében, s szerelmes szavakat súgott felém. Hogy a történet csavarját ne rejtegessem tovább a felhők között, engem szemeltek ki az ősök, hogy utódot nemzzünk, aki majd az ezeréves vándorlás irányítója lesz. Ó, hogy reménykedtem, hogy én magam sem maradok le a hajóról, amelyre a fennsíkok türemkednek, nyájak gyülemlenek majd fel, mikor a Föld kettéhasad, míg vadul szerelmeskedtünk a vigyázó pofocincli-bokrok tövében!

A Pásztorleány barnás szemében kitágult a fényes sötétség. Mosolyogva intett felém, ujját ajka elé tette, s kézen fogott. Behúzódtunk a fuvolakunyhók tövébe; míg az arany délelőtti ragyogásában szivárványszínű rovarok zümmögtek a sustorgó virágok között. Gyógyításban és növesztésben járatos finom keze, mely évezredek óta vigyázta a pásztorok törzseit, lassan felhúzta virágos rétből szőtt szoknyáját.

Izzadságából fehér margaréták peregtek, sikkantásai pókhálóként fonták körbe a részegítő mezőt a nappalok és éjszakák szüntelen kavargásában. Olykor csendes csörgedező szökés patakká változott s körbe-körbenyalogatott, néha elkacagta magát, és hagyta, hogy sokáig üldözzem a berkek között, olykor felvillantva rózsaszínű ugrószervét az ágak mögül.

Bár többnyire emberi külsőt öltött az én kedvemért, volt úgy, hogy váratlanul megijedtem tőle, s földalatti patakokra emlékeztető szembogarát zihálva, hőkölve vizsgáltam, mint csapdába esett állat a vadászt - ilyenkor finoman aranyos hajára vezette kezem, s unszolt, hogy ujjaimmal fésülgessem, míg megnyugszom.

Ha megszólaltam, ujját nevetve ajka elé helyezte, s megrázta fejét. Hosszú időkre eltűnt, haja belevegyült a szőke fűbe, ajkai csigaként másztak el a szélrózsa minden irányába. Örültem túrtam a porhanyós talajt, zokogva téptem a növényeket, míg végre megbocsátott, s hűvös szellőt küldött felém, melyből egyre határozottabban kivált a meztelen, kék vállkendős női alak, amint előrehajolva visszanéz rám, mintha azt mutatná, hogy a hátán utazzak tovább.

Sokáig szövögettük mézesheteinket a világoskék tavaszi égbolt alatt, furulyaszarvú kecskék és kaptárőrző Álomfejűek vigyázták termékeny álmainkat és a szerelmes hétköznapiakat - volt egy egész családfára való -, mert húszezer éve nem volt ilyen gyermeke a törzsnek, mint amilyet most méhében fogant.

Néha el-eltűnt: sokan hívták gyermekszülésekhez, Állatok leáldozásához és lakomákhoz, betegségek gyógyítására, s hogy látomásokat hozzon: merre menjen a nyáj, hova csapják ki a fiatal Állatokat, merre húzódik a kozmikus vándorösvény - az istennő képe minden pásztor kunyhójában ott lógott. A hívásokra mindig felkapta fejét, a levegőbe szimatolt, s kissé reszelős hangon szólt:

- Valaki hív.

S aztán folytattuk a szeretkezést, ami után ő világoskék repülőcipőt húzott, s nagy hejgetéssel az ég felé rúgta magát.

Éjfél körül kezdtem el várni, a föld alatt mélyen kivájt barlangjainkban, ahol egy takaros fekhely volt az enyém. Számptalan mécses, s illatos, simogatott aljú cserépedény magasodott körös-körül, melyekben a kendős Pásztorleány isteni olajait és tanító gyógyfüveit rejtegette: könnyed illataiktól kékes sóhajok szálltak ki körém, míg álmodtam tovább.

Miután teherbe esett, eljöttek érte a feketébe öltözött sudár, néma pásztornők, s mi könnyek között búcsúztunk. Hónapokig éltem a sziklarepedésekben, míg a mézes idomú mezei istennő más bolygóra röpült, hogy kihordja aranyfejű gyermekünket.

Fuvolázni tanultam és sajtot készíteni, Indra és Kálmos segítségével a pofocincli rejtélyeit fürkésztem. Isteni szerelmem néha azzal jutalmazott, hogy meglátogatott könnyed álmaimban egy-egy röpke órára. Belebukkolódtam szerelmeskedésünk emlékeibe, mint hernyó a bábjába.

22. Visszafelé

Egy ráncos, türkizszemű pásztor vigyázott rám, kit Visszafelének hívtak. Első dolga volt reggelente, hogy hátrafelé nagy rikoltással bukfencet vetett a levegőbe, amitől egy hónapot fiatalodott; így pár év után már néhány éves csöppséggé változott vissza, finom, pozsgás bőrrel - bár a ráncai és a szakáll megmaradtak. Akkor már ráncigálta a ruhámat, bácsinak szólított, és sűrűn nyaggatott, hogy vigyem ki hintázni a tornácra.

Olykor egy patakba helyezett el, hogy emlékeim jóllakjanak, s kimosódjanak fáradt testemből, s lassan öntötte rám minden reggel a tápláló folyadékot a négyszögletes mintákkal ellátott cserépkancsókából, majd bebugyolált egy tejillatú sálba.

23. A gyógyító szív

A pásztorokkal esténként hatalmas gödör köré gyűltünk. Tüzet raktak a mélység kétszer kanyargós szélén, letelepedtek és fuvolázni kezdtek, meg a „holdhívó” nevű hangszert pengették. Nemsokára a tűz lángjai mögött, mintha fekete növények nyújtózkodnának, sötét lobogás tört elő, kezdetben kékesfekete, de később lilásvörös, lüktető ereket fedeztem fel rajta. Majd egyre világosabbá vált. A pásztorok pofocincli-ágacskákat rágsáltak, illatos fűveket helyeztek a parázsra, és vajjas kenetekkel locsolgatták egymás megdagadt, tövistépte sebeit, fájó tagjait, a kivörösödött szemeket, a huzatot kapott izmokat, a sajgó gerincet, míg a közepen lüktető lángcsomó egyre jobban összeállt, s közelebb lépve láttuk, hogy világít.

Telt-múlt az idő. A kihunyófélben levő parázon átleskelve egyre világosabbá vált előttem, hogy hatalmas, dobogó szív emelkedik ki lüktetve a sötét gödörből. Ott várta csupaszon a hideg szelek támadásait, borostyánszínű fonalakat eresztett és magába szívta a betegségeket, bajokat; mély bűgásából sóhajtozás, recsegés, s jóleső jajgatás áradt felénk.

Rizsfőzésnyi idő sem telt el, s a dalok elhalkultak, a pásztorok behunyt szemmel, izzadtan imbolyogva vártak, amint a nagy szív egyre zsugorodott vissza, tovább árasztva magából a fényes türkizkék párát. Végül kis lángocska formájában egy utolsót lobbant, otthagya minket a hatalmas ég sustorgó, csillagos csendje alatt.

24. Szívdobogás

Egyszer egy öreg pásztornénivel akadtam össze a város szélén: egy utcácska végén lakott egyre kisebbedő rongykunyhójában, melynek sárga, napszíta vakolata fortyogó kukoricamálét idézett. Az utca nagy lépcsőben végződött - talán ezért is túrték meg itt őt -, amely felvezetett a Zsizsik-hegyre, egészen a galántabokrok tücskeihez.

Köhögve vallotta meg nekem a karmos néni, hogy már nem tud visszakerülni, évek óta hiába énekel, s egyre keményebbek neki a városi telek. Kisegítettem egy kis elemózsiával, s leültünk a lépcsőre, mit sem törődve a gyanakvó, kandikáló polgárokkal.

Mielőtt eltűnt a lépcső tetején a satnya gyógyfűvek kormos, letaposott levelei közé, így szólt hozzám:

- Soha ne feledkezz meg a Gyógyító Szívről. Mindig emlékezz miránk!

Ekkor megrázkódott a föld, s mintha mély dobogást hallottam volna a lépcső alól. Lassan, recsegve-pattogva kinyílt egy régóta beszögelt ajtó, s bentről embernyi sötétség áradt ki. Jó ideig ott kavargott, fura ákombákomokat kanyarítva öles karjaival, mielőtt végleg összegomolyodott és eloszlott volna. Utána hosszan lengett az ajtó.

Ugyanaz a fekete ítéletidő lüktetett egy percig a polgárasszonyok szemében, ugyanazt az illatot árasztották most a gyomok, s egy gyerek parittyájával ugrándozva odafutott hozzám. Boldogan sikongatott, míg a mosolyba merevedett arcok a kapu mögül figyelték. Kis fájátékát kenetető mozdulatokkal rázogatta fel s alá, s borostyánszínű pillangószárnyakat írt le a levegőben.

Anyja azonban, egy hajlott mutatójára emlékeztető, kendős asszony, kisvártatva elrángatta onnan fojtott „Gyere onnan! Nincs ott semmi! Rossz bácsi!” kiáltások közepette. Az ablakon kandikálók most már nyílt rosszállással méregették szögletesen gömbölyödő tagjaimat. Az asszony a zsalugáterek csattogása közepette csupán egyetlenegy szemvillanásra állt meg, akkor is mintha gyermeke felé tartotta volna ki kezét, de azután az ő szeme fényén is csattant a vasajtó. Gyorsan elvonszolta a pityergő csöppséget, egy-egy nyaklevessel támasztva alá fröcskölő oktatását.

Elmosolyodtam, mert tovább éreztem a halkuló dobogást, s mintha nem is a hézagos városban lakték, lazult mozdulatokkal lépdeltem lefelé az üres lépcsőn. A gyomok közül jajongva kísértek a foszladozó fuvoladallamok.

25. Gyógyíttatás

Városi otthonomban azonban különös búskomorság tört rám. Egyedül is voltam, a Pásztor-leány hetek óta elhagyta álmaimat. Leheveredtem. Furcsa képek úszkáltak szemem előtt. Mikor felkeltem, hogy orvosságot készítek magamnak, torokfájást, szédülést, izzadást fejlesztettem ki, s nemsokára görcsös köhögés tört rám. Hajnal felé azonban hideg izzadságomból váratlanul ébresztett egy pásztor, aki szőrös gubájában, széles karimájú kalapjával az ágyam mellett virrasztott; spirálos végű botját a meg-megreccsenő komódnak támasztotta.

Merőn nézett rám, s lassan fújni kezdte hosszú, kezdetleges lyukakkal ellátott fuvoláját, míg lábával ütemesen, halkán dobogott a deszkapadlón. A dallam hangjai mintha egyenként hatoltak volna be tudómba; nagy, világoskék ködök szakadtak fel bordáim közül, amint köhögve, izzadva lazultak izmaim.

Az öthangú melódia kis barnás kabátokba burkolta fáradt hörgőimet, s egyszercsak megnyugodtam, amikor ezek lassan izzani, világítani kezdtek, egyenletes fűtést biztosítva a nedves mellkasi vidékeken. A pásztor egyre magasabb, egyre kitartottabb hangokat fújdogált fuvoláján. Kitágult, kicsiny szobácskámban vajszag terjengett. A vén pásztor szeme izzott; világos, aranyárga pupillát növesztett a lassan melegedő szívhangokból ez az ismeretlen Álomfejű. Egyszercsak abbahagyta a játékot, s mellkasomra helyezte kezét.

Türkizkék áramlatok futottak végig csörgedező patakok gyanánt gyógyuló-olvadozó sejtjeimen. Láttam, amint testem tájaim végre leolvad a télvízi hó, s lassan lecsorog az ágyneműre. Kintről madárhang szólt, s én nyújtózva visszahúzódtam az álomba, immáron szárazon, egészségesen.

26. A szeretet

És akkor csíkos tányérjainkból kigőzölgött a borostyánszínű szeretet: olyan volt, mint a mákoszsza. Negyvenen ültünk a csendbemeredt délutánban - én az istennőre gondoltam, amint kendős fejét ábrándosan lengeti a barlang mélyén, ahogyan boldogan szökell a kosfák alatt (melyeknek borszínű terméséből illatos kosbort facsartak a pásztorok). A pofocincli-bokrok most egy hűvös köfal alá húzódtak a koraőszi meleg ellen, és az egyszerű faasztalon heverték felvágva a nagy írásjelekkel benőtt álomszilvák, csillag alakba rendeződve.

A tányérokön álmokból növesztett csíkokat szolgáltak fel az Álomfejűek. Messziről érkezett némelyik, tarsolyából sokáig tekergette-fűzte kifelé a tányérba álmai színes szövődékét. Ezt

aztán illatos vízzel meglocsolták a kékeslila szilvákat szemelgető-fülelgető ügyeskezű ifjak, s hosszú, közös merengés után, amelyet csupán olykor tört meg a halk, mézízű fuvaladallam, egyszercsak mindenki agyába betoppant a Bársonyos. És dagadtak, életre keltek a csíkok a nézésüinktől, melybe kiszivárgott-kivetült a bársony. Csak úgy szívták magukba az éltető nedvességet, s előtört a nagy hejgetés. Patakokban csorogtak az örömkönnyek amikor a tiszta borostyánszínű ösöreg Szeretet elkezdte kifelé nyújtogatni a nyakát az egyes tányérokból.

Az első ébredés még akadozva ment, több óráig tartott, míg egy-két pásztor szuszogva-lihegve felemelkedett székéről, hogy azután nagy puffanással vissza is essen hamar; de azután felgyorsult az ütem, az utolsók már villámként ugrándoztak felfelé a figyelem tornyai felé, mintha tanultak volna a törtétekből. Mikor a Pásztorleány még egyenként csiszolta ki az idősebb Álomfejük látókésztségét, mindig sokáig tartott, míg felrántották magukat a szeretet szövevényeivel, de így csoportosan az eddigiék szeretete fenntartotta az újakat is a levegőben.

Mikor már mindenki megmozdult (némelyeket alig tudtunk visszatartani attól, hogy a borostyánszínű kötelek felhajtóerejét azonnal az égig tágítsák vad hejgetésükkel és nevetésükkel), mindnyájan felálltunk. Mindenki gyorsan a dereka köré csavarta a néhol kötélszerűen vastag szövedéket.

Csillagformájú porszemekbe sűrűsödött össze a maradék „tészta,” s homlokunkra tapadva finom hálót képezett, melyet rángatózó végtagjainkkal össze-vissza szőttünk. Néhányan közülünk ismét felfelé ugráltak, egyre nagyobbakat a fényes levegőbe, szökdelve, hörögve, bolondozva és kacagva, mintha a világ legjobb tréfáin mulatnának; majd egyszercsak az egész csoport nagy arany gyűrűben felemelkedett a világoskék levegőbe. Magunk mögött hagytuk az asztalt s a pofocincli-bokrokat, köteleink lassan kékes árnyalatot öltve átlátszóvá váltak és eloszlottak a részegítő levegőben, s nemsokára már valami ősi palota romjai fölött repültünk, amely kicsiny tengersizem mellett rejtőzött az ismeretlen csúcsok között.

Egyik fennsíkról a másikra repített a kacagó levegő, alattunk ködös nyájak integettek spirálba rendeződve, s a pirinyó pásztorok egyre följebb dobálták spirálszerű botjaikat, hogy üdvözlő-jenek csíkos földjeik mellől.

Kissé lemaradtam, mert úgy lenyűgözött a száguldás a kisebbedő csúcsok, a terjengős, sárgás mezők, a piciny, dülöngélő szekérutak és egyéb hűvöszöld vagy szőrösbarna tájegységek fölött, hogy egészen elfeledkeztem mellettem szállongó kucsmás társaimról. Egy mosolygó pásztor kerengett vissza hozzám, s barnult hangján többször figyelmeztetett, hogy vigyázzak, mert még csak most jön az igazi, és ott majd bajom lesz belőle, ha így elcsalinkázom.

És tényleg, a hatalmas felhőmezőkön átvágva egyre ritkult, sötétedett az ibolyaszínű levegő, míg végül kiértünk a csillagok közé. Visszanézve úgy tűnt, mintha a fennsíkok mind hatalmas örvénybe rendeződnének, amely egyre inkább önmagába csavarodott.

Kékes, hűvös úr keveredett a szédítő fellegettengerekkel, s a Nap ijesztő tisztasággal tűzött le ránk a fekete égből. Kétségbeesetten ziháltam, végtagjaim görcsbe feszülve rángatództak, s azt hittem, mindjárt megfulladok a jeges szelek és a pokolian tűző Nap között.

Ekkor mintha kékes dérrel borított ködcsatornák nyíltak volna a csillagok közül, egyenesen felénk suhantak. Embernyi vastagságban árnyékolták le a tűző fényt, de bennük csak a nyugodt csillagok látszottak, megint kéken, hunyorgatva, mintha a földről szemléltük volna őket, s egyenként felszippantottak minket enyhe, tejszínhabszerű gomolyaikba.

27. Állatbőrök

Állatbőröket hoznak barlangomba messzi földekről a néma pásztorok. Sokuknak nevét sem tudom, úgy nyüzsögnek idefelé az úton. Az állatbőrök ki vannak készítve már, s nem a mi vidékünkön élő nyájtól jöttek, hanem különös medvékre, borjakra emlékeztető kemény, sárgás szőrméjű a legtöbb, de akad közülük éjfekete, holdszínű, vagy éppenséggel türkizkék is - ezeket becsülöm a legtöbbre.

Mikor az elsőt hozták, megijedtem, hogy talán eladni akarják a feketemárgányfélének tetsző, itt-ott pikkelyekkel tarkított bundát. Félreértették ugyanis ijedt mosolyomat. Gyorsan végigsimítottam a bundát, hogy tetszésemet nyilvánítsam, mert a sötét, öles termetű pásztor, mintha lekicsinylésnek értelmezte volna első riadalmamat, zordan elémlökte a lenyűgöző trófeát.

Vajon miért folyt ez a szorgalmas gyűjtés? Mindenki vállat vont, ha efelől érdeklődtem, csak az öreg Kálmos jegyezte meg egyszer köhögéstől elfúló hangon:

- Időtlen idők óta ide gyűjtjük a barlang egykori lakóit, hogy majdan szorgalmas csikjaink segítségével iszákokat, nyergeket és bőrtömlőket készítsünk belőlük.

Én azonban hatalmas cápa hasfalából gyúrt húrféleséget fedeztem fel az egyik keményebb bőr hátán, amelyet pengetve a néhai állat mély döndüléssel mintegy ugrani látszott a sárgás, remegő fénnel körkörös mintákban megvilágított döngölt padlón.

Nyomban megjelent egy karcsú, ágyékkötős ifjonc a barlang szája előtt, ott ahol a dobszóra emlékeztető párafelhők gomolyogtak, s terjedelmes tejeseledényt terített elém.

Az idegen tej lassan gőzölgött, s gőzében szelíd mekegéssel szétoszlott a felszolgáló képe. Íze édeskés, kissé fanyar volt, mint a fenyőbálnák nyaki váladéka, melyet matrózkoromban facsartunk a gyakran szirtnek vélt nagy állatok kagylólepte, mohos hátán.

28. Álomlátás

Álmomban fenegolyókká változva gurultam a lépesmézszínű hegyek hónaljába zártan, de semmivel sem jutottam előbbre, mint üldözőm s vendéglátóm, ki saját kikészített bőrömet akarta rámtukmálni, melynek szemét élő csillagokkal tömte ki a gondos cserzőmester.

Így jöttem rá, hogy több példányban létezem a különféle galaxisokban, s némelyek még élnek, némelyek már meg is haltak, némelyek pedig a tavakba mélyültek, vagy azóta is a körkörös fűcsomórendszer titkait firtatják. Még csak én jöttem el ide a füves fennsíkra, hogy a doboló szél nyugtalan hangját hallgassam, de ki tudja, leszünk-e még többen is.

- Mindannyian innen származunk - tette hozzá Kálmos másnap, mikor szeretettel végigfuttatta mancsát az új irha kedélyes, rőtbarna hullámvölgyein.

29. Égi tájak

Miután az Álomfejük felélesztették az évezredekig feledésbe merült égi csatornákat, nagy számban tanulták meg a pásztorok a kozmikus repülést, s mindenki kezdett túllátni a jelenen: álmok, látomások lepték meg a jómadarak barátait, az öreg faragóművészeket és az ifjú, szóltan bábákat - mindannyian úgy éreztük, készülünk valahová: nemsokára valami olyasmi történik majd a pásztorok népével, amire még a legöregebbek sem emlékezhettek, valami olyasmi, amit el sem tudnak képzelni még a legtapasztaltabb látnokok sem.

Jártak a hírek kallós lábaikon, hogy nemsokára megszületik a Pásztorleány gyermeke, s a kunyhókban a lobogó tűz mellett gajdoló öregek kicsiny gyermekfigurákat formáltak gacsos ujjakkal a puha agyagból. A szalmával díszített, kék, fehér és aranszínű festékekkel kipingált kis bábokat minden pásztor a tarsolya mellé aggatta, mikor útra kelt, s az ajtók, ablakok fölé is jutott egy-egy nagyobb ilyen képmás.

Egyre több kirándulást tettünk az Álomfejűekkel, egyre csak gyakoroltuk újonnan feléledt képességünket. Finomabb részletek kidolgozásához láttunk, például arra, hogyan vessük bele magunkat egy mozdulattal az égi csatornába. Gyakran kisebb csillagokat, ismeretlen holdakat és bolygókat látogattunk meg, ameddig tudtuk, kihúztuk a Szeretet tésztaszerűen nyúló édes folyamát. Egy-két üstökös fényébe kapaszkodva elképesztő ugrásokkal haladtunk előre, meg-megvetve lábunkat a piciny, hűvös holdacskákra.

Különösen mély nyomot hagyott bennem egy kicsiny bolygó, amelynek felületén négyzetes felosztású minta futott végig. Az ilyen kirándulásokon megnyíltak a lélegzet kapui, s végre összefonódhattam az Álomfejűek kanyargós gondolataival. Mindenki nagy csoportokba verődve állt és bámulta a kozmoszt, mert összetartott minket a tészta. Amíg álltunk, egymás között keringtek betegségeink, míg végül el nem oszlottak; együtt gyógyult a több száz kiránduló, míg közben újak és újak érkeztek nagy nevetéssel, lankadó, fényes csíkokat hagyva maguk után a kékesfekete űrben.

Néha tüzet raktunk és zuzmólevest főztünk magunknak. Ha valamelyikünk túl messze került a többiektől, az álmok fonadécai elvékonyodtak körülötte, s ő vagy elgyengült a fokozódó fagyban, vagy megtalálta a visszavezető kapaszkodót (ha még idejében észrevette a vékonyodást, s repdeső, fel-fel-dobódó tagjait). Láttam ilyen kinyújtott karú, kúszó-mászó pásztorokat, akik önkívületben nevetgéltek, aztán egyszercsak nem szóltak többé - pedig látszólag csak karnyújtásnyira voltak a csoporttól.

Senki sem beszélt, csupán együtt lélegeztünk, és újabb és újabb mintákba rendezgettük a csodálatos tésztát, amely egyre dagadt, és nevetésre ingerelte az ifjabbakat, alig látható burokként védve a túlon túl erős sugaraktól.

Saját egünket teremttük némán, nekem is könnyeim folytak, mikor végül egy merész, kisebb csoport elhatározta, hogy kiválik, s tovább repül az ismeretlen felé. A friss, bajuszos pásztor, kinek Zimankó volt a becsületes neve, a lelkünkre kötötte mértani sétéival és hajlongásaival, hogy gonddal őrizzük a sóhajtozó csík alját, majd egyszercsak többedmagával felrugaszkodott és eltűnt két fényes csillag között, ahol a hús párafelhők távoli galaxisok ferdült korongjait sejtették. Hosszú aransárga csík lebegett utánuk a vékonyodó atmoszférában. Egy emelkedő kocsit romos, benőtt töredéke fölött (vajon ki építhetett itt kocsitakat időtlen idővel ezelőtt?) tűnt el a zajos kis csoport a csillagporos űrben.

Néhányadmagunkkal bejártuk a kis lapos, négyzetes tájegységekből álló égiteket, lejutottunk a sarkokra is, gondosan vigyázva, hogy mindig legyen valaki megfelelő távolságban pihenve, nehogy elszakadjanak a szálak.

Végül engem néhány ismert, öreg pásztorral együtt visszaküldött a csoport a fennsíkokra, ahol az istennő rizkását főzött nekünk mazsolával és dióval. Mihelyt azonban elhagytuk a kicsiny bolygót, és világosan derengő csíkjainkban a Föld felé suhantunk, nagyokat neveltünk, mert rájöttünk, mindannyian elfelejtettük, hogy miért is kellett hazajönnünk.

Egy nagy csillagvizsgáló kupolájában értünk földet, egyenesen a megfigyelő-hasadékon lebegettünk be. Itt gyertyák égtek a kékes padlójú szobácskákban a rizses tálcák mellett, s kis zsályakötegek parázslottak egy-egy bronztálcában. Rögtön meleg fürdőt folytunk a nagy, ovális rézkádakba a lépcső alján. A ferdén felfelé metszett távcsőablakban még sokáig

villódzott valami ezüstös fény az átjárható ködök és a vándorló csillagok között, s engem különös mélabú fogott el.

- Más égtájon járnak már Zimankóék - gondoltam magamban.

Mikor végre kikecmeregtem a vízből, feltűnt, hogy repülőtársaim mind gubákba burkolódzva alszanak, s egy tükörbe pillantva felfedeztem, hogy nekem is hosszú szakállam nőtt, míg oda voltam.

Elaludván mintha egy pillanatra megvilágosodott volna előttem, hogy nemsokára vissza kell mennem a városba, de alighogy megörültem ennek a gondolatnak, elfelejtettem, hogy miért.

Szomorú voltam, hogy még nem is láthattam gyermekemet, pedig azt beszélték, hogy megszületett már - a Pásztorleány valami távoli holdon táplálta ezüstös tejével. Valószínűtlennek tűnt, hogy az istennő itt járt nemrég, a régi csillagvizsgálóban, s talán vele volt a kis csöppség is...

Minden lassan ködbeborult előttem, a kicsiny fennsík egyre lassabban lélegezve süllyedt, s én szimatolva fúrtam magamat a meleg, enyhén faggyúszagú gubába a padlón.

Egyszerre arra eszméltem, hogy régi lakásomban fekszem a városban, s évekkel ezelőtt elhagyott karosszékemben egy idegen ember ül (mindenféle szentképek és koponyák sorakoztak most a falakon, az ágy pedig az ablak felé volt fordítva), s egy hosszú szárú pipából bódító illatú leveleket szíva döbbsen bámul az arcomba.

30. A gyűlés

Valaki hatalmas kürtöt fújt meg fenn a fekete kút mentén, s a türkizkék hangok berepülték a völgyeket. Figyelve ültek fel éjjeli vackaik az álmodó pásztorok, hogy ők is továbbadják a mély, hegyrengető bűgást a szélrózsa minden irányába. És kolomphangokat repítettek az erdők fölött a fennsíkok legmesszibb csücskei felé, míg nagyokat nevetve belefuvoláztak a kutakba. A csendesen sodródó földalatti patakok is tovább vitték a visszhangosan perdülő, hűvös suhintású jelződallamot, hogy más földek kútjaiban is ott pezsegjen reggelre a friss hívás. Az Álomfejük pedig, akik hatalmas mészke orgonasípokban heverték, félelmetes sütésbe-főzésbe fogtak konyhájuk mélyén. A fazekakból kisustorgó illatos gőz vad, bűgő dalokat fújtatott ki a pánsípszerű kéményeken át, mely dalok megreszkettették a barnás legelőket, s felriasztották az Állatok hadait.

És útra keltek a messzi fennsíkok lakói; egészen a Föld széléig elhúzódtak a visszhangos, kolompoló, morgó, hörgő, fújtató, suhintó hívás, még oda is, ahol az utolsó mezők szélei pöndörödnék fel, hátukon a kis rongykunyhókkal.

Ki-ki nagy göncöket rakott a hátára, s zörgő szekerekre mászott, melyekről kopogó lámpások, vizescsöbrök lógtak, a vándorlás ritmusát karattyolva a sáros utakon. Akik lovukra pattantak, a pörgő Állatok népes hadával indultak a nagy mező felé; mások, akik röpdülni is tudtak, csak a hangok irányát követve sikoltozva, tilinkózva suhantak a levegőben a nagy, kerek, édes fűvel borított legelő felé, hogy már napokkal előre a fekete kút köré telepedve szopogassák zsályatejes kulacsukat.

Még a távoli galaxisok is felkeltek, nagyot nyújtóztak csillagporos pihenőhelyükön, s lassan, ásítva pörögni kezdtek, hogy odaérjenek a gyűlésre, mert a sárgásfehér szálrendszeren tovarézgett a hívás, akár egy pókhálóban az új rab üzenete, s kirajzolódtak az égre a pörgő, forgó vonalrendszerek, az örökké éber csillagok s a lapos, fényporos galaxisok közé.

Ezek voltak aztán a lustán gombolygó iromba ködmacskák: hogy idejében megkapják, időtlen idők mélyébe kellett nekik visszarepíteni az üzenetet, amikor még minden meleg és sötét volt, s nem is voltak még fennsíkok, se föld, se ég. Morogtak is, hogy minek kell ilyen korán kelniük, majd megmerítették a tejeskancsóban nagy sajtárjukat, s lassan szürsölve a meleg tejet, még visszafeküdtek egy kicsit kinyújtóztatni tagjaikat.

Különös állatok repültek elő a mélységekből, hogy a hívásra válaszoljanak, százezer éves, nagyagyarú szörnyek, lepedőfűlű kengyelmadarak rezeitették csillagporos lószerszámaikat morogva, míg el nem indultak a leszállópályán; vörös sejtóriások üktettek elő idegen őstengerek mélyéről. Felkerekedett a fészkes fene, elszakadt a kalangyóvirág, és reszketve sodródni kezdett a nagy áramlatokban, ahol tajtékozva zúgtak tova a kontyoshalak és a magányos békapók. Az admirálisgyík tűnődve rázta nedves, szivárványszerűen osztott szeméit, nem értve, hogy vajon miért csúszik le minden sebtiben tovarángatott hátizsákról a kékeszöldes dagasztóban, de azért kancsalsága ellenére fáradhatatlan buzgalommal gázolt át az újabb és újabb erdők, falvak és egek tömegén.

És végül mind együtt voltunk a Haragos-hegyek tetején villogó nagy, sárga-fekete legelőn. A nagy kúttól ezer lépésnyire már láthatóak voltak egyes törzsek határvonala: mintegy járóföldnyi kicsiny térképet alkottak a különféle pásztornépek, színekben dagasztva a napsütötte, elsárgult gyepen a lassan úszó tejfehér felhők alatt.

Gyönyörű térkép volt ez: ott ültek a Kék folyó partján a sivatagi törzsek, a Halál-katlan lakói meg felkapaszkodtak a Felső Tányér-hegy oldalára. Rendben minden követ letáborozott a maga helyén: így az egész fennsík a pásztorok országának kicsinyített másává vált. Pár száz lépésig tartott a mi törzsünk birodalma, s itt járkált a Pásztorleány göcsörtös favillájával. Nagyokat suhintva egyszercsak növényekké változtatta honfitársaimat, hatalmas pofocincli-bokrokká, míg a szomjas növényzetből elegáns, mellényes fiatalemberek, nénik, bácsik és viruló menyecskék léptek elő sorba hogy pattogós fartáncot és nyurka ismerkedőt járjanak - így jelképezték törzsünknek a gyógynövényekkel való foglalatosságát.

Egy magasra nőtt, négyszögletes szárú pofocincli folyton intő szózatokat intézett fiatalabb társaihoz, aki alálengő leveleit engedelmesen forgatta a napfény felé: s örömmel láttam viszont az öreg Kengyelt, mint vén, vastagszáru kaktuszt, aki hökkentve ingott meg, valahányszor csóka szállott csúcsára.

Éjt nappallá téve áramlottak a beszámoló, tervek és zsibongó viták a föld fölötti párában, vissza-visszaverődve a felhők hasáról. Olykor szőrös csoportok emelkedtek szólásra, megindítóan bögtek egy ültő helyükben morzsolgatva gőzös teás edényüket, majd az állatok hátára hajtván várták a választ.

Még az Állatok is hozzászóltak a nagy jelentőségű beszédhez, sőt, a legyek is, bár az ő rózsaszínű nyelvüket vajmi kevesen értették.

Egy ponton mindenkin erőt vett az izgatottság, s lassan hörögve, fűjtatva a levegőbe emelkedett az egész parlament: véget nem érő zúgás, nyérítő nyüzsgés, dobogó és puffogó ugrálás, visító cincogás és diadalmas kukorékolás vette kezdetét, de aztán a Pásztorleány nagy hejgetéssel visszarángatta őket az elkékülő magasságokból. Gyermekünket fedte fel egy barna babos kendőből, a sosem látott kislányt. Zokogva húztam közelebb indáimat és kacsaimat, kitéptem gyökereimet a porhanyós humuszból, melybe telepítettek, hogy egykori szerelmünk imádnivaló gyümölciséhez közelebb férközzek.

Hát szőke haja volt kislányomnak, egy-két arany tinccsel, rántalan arcán három szem virított gyermeki gyorsasággal, s világoskék páraakacsok úsztak körül nyugodt, olykor egyet-egyet zihhantó, sikkantó lélegzetét: úgy kétévesformára cseperedett már a kis pulya, mialatt apja az

Álomfejűek iskoláját nyitotta. Gügyögve markolászta a fűvet tejfehér kezecskéivel, s halvány eposzokat zengett valami tojásos nyelven a kis cimpa, miközben szeme olykor egész mandulaszerűre tágult. Egyszercsak felemelte az egész rétet az ujja hegyére, s dörögve, nyekeregve ide-oda dőltek a pálmák, úgy kacagott a drága, míg anyja meg nem szidta, hogy azonnal tegye vissza a követeket a földfelszínre.

- Micsoda dolog ez!

Morajló nevetés, kuncogás kapott lábra a követek köreiben. Időközben a lökdösődő pásztorok felemeltek, s odahajítottak a Pásztorleány mintás kosszörből készült ülőkéje elé. Nagy puffanással érkeztem meg a támolygó csilinkók közé.

Azonnal felismert, s valamit tanított nekem kis lila bazsalikomját tépdese a szent gyermek: s egy pillanatra az ő alakja is felsejlett nagy, fekete szemeinek csillagközi lüktetésében. Nehéz szavak röppentek föl álmosító bumerángok gyanánt könnyed nyelvéről, mintha újra és újra ugyanazt a mesét ismételné felém - minden oldalról belém nyomódtak a csillogó, fekete, lágy szótagok kékes körvonalaikkal.

Mintha egy hatalmas pipa öblébe merülnék, bele a parázsba újra és újra nevetve, míg gyermekem fölöttem mosolyog, rezgeti kezét, míg a galaxisok egyre távolodnak: a fennsíkok már megfűjták a távozás kürtjét.

Fülemben szól már a mézízű, nevető zúgás, s hirtelen világosság derül az Álomfejűek küldetésére: bizony a fekete ürbe vándorolnak ezek, mint robbanó parázs, mely szent tüzekből száll fel a pusztán; s a fennsík, mint anyaméh, nagy földeket körbezárva egyszercsak összeborul, majd nagy sáros gömb alakjában lebegni kezd az ég és a föld között.

31. Égszakadás-földindulás

A tejttestvérek pedig egy különös fegyvert találtak fel, amely még tovább gyorsítja a recsegő gyökerek, a repedő-morajló föld elszakadását: nagy csavart kötelekkel repítették ki tüzes, hatalmasat döndülő keményfa lövedékeiket a hegyek oldalába.

Megjött a nagy zengő szakadás, melyet akkor már több ezer éve fűjt flótáján egy öreg, kerge juhász: s elrepültek az Álomfejűek. A rettenetes földszakadás, a tűzvarázssal robbanó bombák szürkésfehér füstjében másztak az elkésett vándorkereskedők az elszakadt fennsík hatalmasan recsegő, emelkedő, lógó gyökerein kapaszkodva: felülről hosszú furkósbottal piszkálták le kezüket a hegylakók.

Tovább tágult az ég a föld és a fennsík között, és mind visszaköltöztek a pusztára a Jómadarak is, akik közül eddig néhányan még a város külső kerületeihez is elmerészkedtek - vesztükre, mert városi honfitársaim megfőzték és kitömték őket, s ők így a boltosok vagy a kéjhölgyek kalapjain hirdették utoljára jóakarató fajukat.

És a nagy szőrös fennsík a pofocinlikkel és az Állatokkal megkezdte tízmillió éves vándorlását a bolygó égének éjszakai felén, a szürkés-kék felhők takarója mögé, a fűszálakon lógó cseppekbe bújva-rejtőzve a csillagok között.

Mocsarak dögöltek az elszakadt fennsíkok nyomában, lapos mocsarak, melyeken időtlen időig fente a fogát a pállott dögvész. Itt az utazók a földből feltörő nagy, gomba alakú, ármányos kigőzölgésekbe fulladtak. Fehér, vaksi götéek vacsoráztak húsuken, míg iszákjukban lassan elmosódtak az utolsó térképek határvidékek felemelkedett hegyláncairól.

32. A jószágok

És magukban vándoroltak tovább az Állatok, fel s alá az elhagyott hegygerinceken, csörögve-morogva keresték a Pásztorokat. Szőrük csapzottan, nyíratlanul lógott, amint a havasi hágókat járták, kolompjaik lassan elrozsdásodtak, s a legifjabbak nagy, egymásba gabalyodó görbe szarvakat növesztettek a magányos réteken.

Még évek múlva is, amikor újra kezdtük felderíteni a határvidékeket, egyik-másik hegyi réten éjszakánként egyszercsak feltűntek ezek az elvadult kísértetgulyák: nagy szarvukat ingatva, panaszosan bölgve csörtettek át a ködben a hosszú szőrű Állatok, s a mély morgás, a kolompok csörgése között mintha hosszú pásztorkürt szavát hallották volna az új hegylakók. Egy-egy pillanatra megesküdték volna, hogy hatalmas, bajszos, subás figurák tűntek fel a fenyők és bokrok fölött lebegve az északi fényben, spirálszerű botjuk árnyéka rárajzolódott a fényesen folyamodó felhőkre, s az alatt vonuló szürkésbarna gulyákra és a kisebb, bundás Állatok nyájaira.

33. A város

Városunk egyre közelebb feküdt a tengerhez, ahogyan az áradások az évezredek alatt lassan alámosták a partot, s mindig új mólókat, új adó- és raktárépületeket kellett építeni, hogy az új partvonalhoz alkalmazkodjanak. A kikötői vámokon és a nyereszkeskedő kereskedelmen kívül fő iparunk a prostitúció és a szerencsejáték volt, nem is beszélve az egyre szaporodó fűszer- és fegyvercsempészetéről. Az épületek elrendezése, díszítése eleinte bizonyos csillagképek alakját öltötte, de a változó vallások és nyelvek forgatagában az egyetlen állandó újjáépítési elvet az idegen hajósok, matrózok és tengerészgyalogosok elbűvölése és kifosztása szolgáltatta.

A vándor pásztorok, akik a városba vetődtek, megélhetésüket többnyire azzal keresték, hogy fülönfüggőket készítettek az eldobott halgerincekből, fogacskákból és tapadókorongokból - ezeket olcsó aranyozással borították és az örömházak körül ténferegve ajánlgatták zsebből eredeti portékájukat. És persze zenéltek: multságokon, estélyeken, bordélyházakban ugyanazokat a szomorkás, egyhangú dalokat fújták, hegedülték a hajósok szórakoztatására. Nagy divat lett a pásztori idők visszaidézése a város költői, zenészei és aranyifjai között, de természetesen az igazi pásztorokra ügyet sem vetett senki: jöttment koldus csőcseléknek, megbízhatatlan, ravasz, erőszakos, aranyvadász népnek tartották őket a városiak. Mindazonáltal sokan megnövesztették a hajukat, állatbőrökkel dúsították gazdag ruházatukat, tekergős bottal és gazdagon faragott, játszhatatlan furulyákkal járkáltak; beszédükbe olyan fordulatokat vettek bele, amelyek a süvítő puszták, a vándorló nyájak, a magányos fuvalaszó emlékét idézték.

A néphit szerint a Pásztoroktól származott a tengervíz vallása, füstáldozataival és eladósodott papságával, de az előkelők mégis úgy gondolták, hogy a hegyeken túli ősi rigmusokat túlpartról érkező vándorok használták fel, hogy kihúzzák a szőnyeget a „barbár babonák” terjedése alól.

Többen egyszerűen tagadták a ma élő pásztorok létezését, sokáig bizonygatták, hogy ésszerű ember nem hisz az ilyen babonaságokban, és hogy a hegyekbe menekült csavargók hadát senki sem azonosíthatja joggal a mondák Pásztoráival.

Azalatt a hét hónap alatt azonban, míg megindult a nagy égszakadás-földindulás, a szennyáztatta utcáktól és halhámozó-negyedektől egészen az előkelő iskolákig, versírókörökig és csillagjósdákig tiszteletre méltó kereskedők, vámosok, örömlányok fiai és leányai egyszercsak

soha nem látott, nagy tömegekben kezdték utánozni a pásztorok hajviseletét, ruházatát, zenéjét, az elképzelt szertartásokat. Jóraivaló ifjak egész napjukat az utcán töltötték, vagy elszegődtek matrónak idegen őserdők felé, mert azt képzelték, hogy ez a pásztori.

Kettős értelme volt számomra ennek a változásnak: egyrészt örömmel töltött el, hogy az elveszett fennsíkok feltűnnek rothadó világunkban, másrészt csalódással, hogy a pásztorok idézgetését gyakran nehéz volt elhatárolnom a bohó tivornyázástól. Trubadúrjaink „pásztori témájú” dalai sokszor gügye, kérkedő, léha gajdolásnak tündek, melynek egyetlen célja az idő múlása, a divat és a személyes vonzerő csillogtatása volt.

Ezalatt a városba vetődött maradék pásztorok egyre jobban vigyáztak rá, hogy úgy öltözzenek, mint a helyi révések és pincérnők, s úgy is beszéljenek, hogy ne lehessen rájönni, hogy a hegyeken túlról, vagy még messzebből vetődtek errefelé.

34. A küldetés

Magányom nem sokáig tartott, mert híreket kezdtünk kapni a városban néhányan, akik valaha az igazi fennsíkokon jártunk, híreket a fényességes egekből, hogy nem kell sokáig várunk, nem kell árván tengetnünk életünket az idegenség oszlopai között.

Csillagokból érkezett a hívás, az üzenet, hogy leereszkedik majd közénk a Pásztorleány és kicsiny örököse. Felkeltünk, és zavarodott nyelvvél hirdettük a meghökkent járókelőknek, hogy idegen bolygókra szóródtak szét a pásztorok, s noha messzebből jöttek, mint eddig, álmofejűek csapatai repültek el a város fölött gyönyörű összhangzatokat zúgván. A tengerparti kastélyparkban jómadarak tetemes csoportja tűnt fel, a virágokat csipkedték egyre, s emberemlékezet óta először senki sem bántotta őket; sőt, akik közel laktak, kukoricával és olajos magvakkal táplálták a jókedvet sugárzó csőrös jószágokat. Innen tudtuk, hogy néhányan nem fogjuk túlélni a fennsíkok leereszkedését, másokra viszont szövevényes, gazdag jövő vár.

És megjelent közöttünk leányom is, aki egy év alatt már vagy tizenhét évnit nőtt fönn a galaxisok között. Csillagoktól kaptuk az üzeneteket, hogy hova s miként fog leereszkedni, s egy szép téli napon felkeltünk és a város egyik elvadult parkjába siettünk.

Nem, nem tudtuk letagadni az izgatottságot, amellyel érkezését váruk: hatalmas tömeg gyülekezett össze ott, ahol eddig főként magányos italosok és pipás utcagyerekek csatangoltak. Sokan különös bizsergést éreztek végtagjaikban néhány óra várakozás után, másoknak koponyája rezgett belülről, a gerinc felől, némelyek pedig artikulálatlan üvöltésben törtek ki, s fel-felugráltak a mit sem sejtető ég felé.

És ím, egyszercsak, úgy éjfél táján, valami kékeslila fény keletkezett a csoport közepén - eleinte pávatojásnyira dagadt, s percek alatt már gyermekfej méretű volt. Édeskés fuvallat áradt belőle, mintha több világ szorította volna rendbe a világoskék, rezgő, zúgó erőt. Egyszercsak hosszirányban széthúzódott, kettényílt, mint egy közepén felhasított függöny, és kilépett belőle hosszú hajú gyermekem, arcán az érkezés mosolyával, ruhája csupán a kékes sugárzás. Zokogtunk, nevettünk, énekeltünk és a földre borultunk, de ő maga volt a csend.

Mintha a csillagok is leereszkedtek volna, hogy megszemléljék az újjászületést, bársonyos ködök, hosszú üstököscsóvák kerengtek a lebegő, nevető, csillogó szemű emberek között. Vakok dobták el botjaikat „Látok! Látok!” kiáltásokkal. Bénák perdültek táncra, siketek rázogatták fejüket csodálkozva, s mindenki nyelveken beszélt, sokan hörögtek, morogtak,

fütttyentgettek, vagy az állatok és madarak kiáltásai törtek elő belőlük. Ott volt közöttünk Xerxes is, mosolyogva, csodálkozva rázta a fejét, s egyre folytak a könnyei.

Leányom elém lépett, s homlokomra tette hűvös kezét.

Álmok törtek rám, álmok a messzi fennsíkokról, melyek most távoli bolygók erdői között szóródtak szét, úrtisztásokon és furcsa holdak sivatagjain, fénysugárrá alakulva bolyongtak a felcsigázódott fekete-fehér térben.

Mielőtt leányom lassan szertefoszlott volna, egy hatalmas, göcsörtös botot helyezett mellém, melyet gazdagon faragtak az űrben a kántáló sötétkék öregek, és azt ígérte, hogy már másnap visszatér közénk, hogy együtt járjuk a várost.

Nem emlékszem, hogy újdonsült bajtársaim hogyan cipeltek egy közeli csőszkunyhóba, nagy tisztelettel mellém helyezve botomat, mert elaludtam, s a fejem körül színarany tejescsőbrök tünedeztek fel, amelyekből őreink és futáraink táplálkozhattak.

-&-